

Sociálno-ekonomické podmienky života externých študentov vysokých škôl na Slovensku

Závěrečná správa z výskumu EUROSTUDENT VI.

Vypracoval: Mgr. Roman Kollár, PhD.

Odbor metodiky a tvorby informácií školstva

Centrum vedecko-technických informácií SR

Staré grunty 52, 842 44 Bratislava

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Metodológia	4
3. Výsledky.....	7
3.1 Sociálny status rodičov	7
3.2 Situácia študentov pred nástupom na vysokú školu	9
3.3 Študijné podmienky	11
3.4 Vzťah k vzdelávaniu.....	13
3.5 Životné podmienky.....	20
3.5.1 Spôsoby bývania	20
3.5.2 Zamestnanie	23
3.5.3 Štruktúra a výška príjmov	29
3.5.4 Štruktúra a výška výdavkov	34
3.6 Medzinárodná mobilita.....	40
3.7 Pripravenosť na trh práce a plány do budúcnosti	44
4. Záver.....	49

1. Úvod

Cieľom tejto výskumnej správy je zoznámiť čitateľa s výsledkami výskumu EUROSTUDENT VI. za súbor externých študentov vysokých škôl na Slovensku. EUROSTUDENT je medzinárodný výskum projektovaný na dlhšie časové obdobie, ktorý skúma sociálno-ekonomické podmienky života študentov prvého a druhého stupňa terciárneho vzdelávania v Európe. Aktuálne je do tohto výskumu zapojených 28 krajín a Slovensko na ňom participuje štvrtýkrát.

Predkladaná štatistická analýza je založená na reprezentatívnych dátach zo šiesteho cyklu tohto výskumu, ktorý sa v súčasnosti pomaly blíži do finálnej fázy a vyvrcholí záverečnou konferenciou v dňoch 6.-7. marca 2018 v Berlíne. Čas od začiatku jesene 2017 (kedy boli dokončené analýzy v interaktívnej on-line databáze DDM) do jari 2018 je pritom obdobím, počas ktorého sa v krajinách zapojených do tohto projektu píše záverečné výskumné správy a zároveň sa pripravuje medzinárodná komparatívna analýza. Odbor vysokého školstva Centra vedecko-technických informácií SR, ktorý na Slovensku za realizáciu výskumu EUROSTUDENT zodpovedá, už medzičasom publikoval výsledky analýz za súbor denných študentov (http://www.cvtisr.sk/buxus/docs//VS/eurostudent/EUROSTUDENT_VI/1-Eurostudent_VI_denni_final_web.pdf). Táto práca je teda v poradí druhou záverečnou správou založenou na dátach z výskumu EUROSTUDENT VI. Začiatok prípravných prác na siedmom pokračovaní výskumu EUROSTUDENT sa medzitým predbežne naplánoval na jún 2018.

Táto výskumná správa sa zameriava na analýzu sociálno-ekonomických podmienok života externých študentov vysokých škôl na Slovensku a je rozdelená na štyri hlavné kapitoly, v ktorých je postupne prezentovaný úvod, deskripcia použitej metodológie, výsledky a stručné zhrnutie jednotlivých tematických okruhov v podobe záveru. V sekcii venovanej výsledkom výskumu je postupne pojednávané o sociálnom statuse rodičov, situácii študentov pred nástupom na vysokú školu, študijných podmienkach, vzťahu k vzdelávaniu, životných podmienkach (zahŕňajúcich spôsoby bývania, zamestnanie, príjmy a výdavky), medzinárodnej mobility a v neposlednom rade pripravenosti na trh práce a plánoch do budúcnosti.

2. Metodológia

Výskum EUROSTUDENT VI. sa na Slovensku uskutočnil prostredníctvom metódy dotazníkového on-line zisťovania. Terénny zber dát bol vykonaný v máji 2016. Pri výbere respondentov – študentov prvého a druhého stupňa terciárneho vzdelávania – z populácie do vzorky bola použitá technika stratifikovaného náhodného výberu. Zozbierané dáta (n=1482) sú reprezentatívne, keďže boli vážené podľa indikátorov pohlavia, vekových kategórií, formy štúdia a študijného programu. Vzhľadom na skutočnosť, že táto výskumná správa analyzuje sociálno-ekonomické podmienky života externých študentov (n=327), je v tabuľke č. 1 prezentované ich zastúpenie vo výberovom súbore podľa pohlavia, vekových kategórií, študijného programu a skupín študijných odborov.

Ako vidno, dotazovaný súbor externistov tvoria takmer 2/3 žien a o niečo viac ako 1/3 mužov. Priemerný vek respondentov je 29,7 roka. Z hľadiska vekových kategórií je preto vo vzorke prítomný najvyšší podiel respondentov, ktorí majú 30 rokov a viac (necelá 1/2), nasledujú respondenti vo veku 23-25 rokov (približne 1/4), 26-29 rokov (zhruba 1/5), 21-22 rokov (1/10) a napokon respondenti, ktorí majú menej ako 21 rokov (2,4 %). Štruktúra výberového súboru podľa študijného programu ukazuje, že takmer 3/5 respondentov sú študentmi bakalárskych študijných programov a o niečo viac ako 2/5 študentmi magisterských študijných programov. Pri pohľade na skupiny študijných odborov zisťujeme, že vo vzorke je zastúpených najviac respondentov študujúcich spoločenské vedy, náuky a služby (o niečo viac ako 3/4), potom to sú respondenti študujúci technické vedy a náuky (o niečo viac ako 1/10), lekárske a farmaceutické vedy a náuky (necelá 1/10), poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky (1,5 %), vojenské a bezpečnostné vedy a náuky (1,3 %) a nakoniec prírodné vedy (1,1 %).

Tabuľka č. 1 Charakteristika súboru externých študentov VŠ podľa pohlavia, vekových kategórií, študijného programu a skupín študijných odborov

<u>Ukazovateľ</u>	<u>Abs.</u>	<u>%</u>
Pohlavie		
Muži	115	35,2
Ženy	212	64,8
Spolu	327	100
Vekové kategórie		
Menej ako 21 r.	8	2,4
21-22 r.	34	10,3
23-25 r.	77	23,7
26-29 r.	61	18,6
30 a viac r.	147	45,0
Spolu	327	100
Študijný program		
Bakalári	192	58,8
Magistri	135	41,2
Spolu	327	100
Skupiny študijných odborov		
Prírodné vedy	4	1,1
Technické vedy a náuky	36	11,1
Poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	5	1,5
Lekárske a farmaceutické vedy a náuky	27	8,1
Spoločenské vedy, náuky a služby	251	77,0
Vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	4	1,3
Spolu	327	100

Zloženie databázy podľa typu školy ďalej ukazuje, že výberový súbor pozostáva z 214 respondentov študujúcich na verejných vysokých školách (65,3 %) a 113 respondentov študujúcich na súkromných vysokých školách (34,7 %).

Pokiaľ ide o kraj, v ktorom majú respondenti trvalý pobyt, tak 61 ich pochádza z Nitrianskeho kraja (18,6 %), 48 z Prešovského kraja (14,8 %), 46 z Bratislavského kraja (14,0 %), 44 z Trnavského kraja (13,4 %), 40 z Košického kraja (12,2 %), 32 z Banskobystrického kraja (9,7 %), 28 zo Žilinského kraja (8,5 %) a 26 z Trenčianskeho kraja (8,1 %). Čo sa týka kraja, v ktorom zase respondenti študujú, tak 64 ich študuje na vysokých školách v Nitrianskom kraji (19,6 %), 62 v Bratislavskom kraji (19,4 %), 48 v Košickom kraji (14,7 %), 41 v Trnavskom kraji (12,4 %), 37 v Banskobystrickom kraji (11,2 %), 29 v Trenčianskom kraji (8,9 %), 29 v Prešovskom kraji (8,7 %) a 17 v Žilinskom kraji (5,1 %).

Distribúcia dát z premennej merajúcej veľkosť sídla, v ktorom je situovaná inštitúcia poskytujúca vysokoškolské vzdelanie, ukazuje, že 200 respondentov študuje v obciach s menej ako 100 000 obyvateľmi (69,4 %), 27 v mestách so 100 000-300 000 obyvateľmi (9,2 %) a (ako sme už uviedli) 62 študuje v Bratislave (21,4 %). V súvislosti s lokalizáciou vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách zisťujeme, že 62 respondentov študuje v Bratislave (21,4 %) a 227 v iných mestách (78,6 %). Vo vzťahu k spôsobu bývania počas semestra sa ukázalo, že 124 respondentov býva počas semestra s rodičmi (38,5 %) a 198 s rodičmi počas semestra nebýva (61,5 %). Dodajme, že 32 respondentov má zdravotné postihnutie (10,0 %) a 117 ich má deti (36,5 %).

Dáta sme spracovali v softvéri SPSS (19.0 verzii) a triedili sme ich podľa ukazovateľov pohlavia, študijného programu, lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách a spôsobu bývania počas semestra. Štatistické súvislosti medzi premennými sme testovali prostredníctvom signifikancie, Cramerovho V a F-testu; použili sme klasterovú analýzu a znamienkovú schému. Výsledky uvádzame vo frekvenčných a kontingenčných tabuľkách a v stĺpcových, koláčových, pruhových a čiarových grafoch.

3. Výsledky

3.1 Sociálny status rodičov

Najskôr sa budeme zaoberať sociálnym statusom rodičov (zákonných zástupcov) respondentov. Ten sa vo výskume EUROSTUDENT VI. meral ich najvyšším dosiahnutým vzdelaním a celkovým hodnotením finančnej situácie v ich domácnosti v porovnaní s príjmami v iných rodinách.

V súvislosti so stupňom dosiahnutého vzdelania sme zistili, že najvyšší podiel tak matiek, ako i otcov externých študentov má ukončené stredoškolské vzdelanie s maturitou (o niečo viac ako 2/5 matiek a necelá 1/3 otcov), nasleduje učňovské alebo stredoškolské vzdelanie bez maturity (zhruba 1/5 matiek a približne 1/3 otcov) a vysokoškolské vzdelanie II. stupňa (takmer 1/5 matiek aj otcov). Celkovo možno konštatovať, že o niečo vyššie vzdelanie dosiahli otcovia ako matky externistov (tabuľka č. 2).

Tabuľka č. 2 Stupeň dosiahnutého vzdelania rodičov externých študentov VŠ (v %)

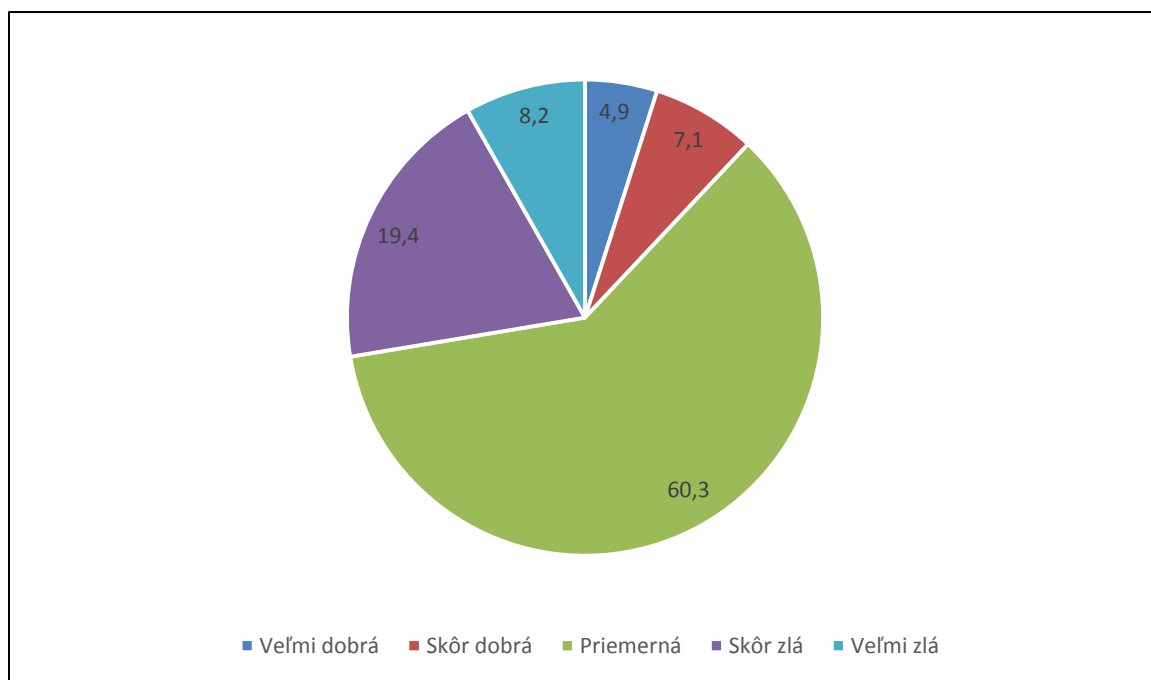
Stupeň dosiahnutého vzdelania	Matka	Otec
Základné alebo neukončené základné	8,8	2,8
Učňovské alebo stredoškolské bez maturity	21,6	31,2
Stredoškolské s maturitou	43,0	33,0
Pomaturitné kvalifikačné vzdelanie (druhá maturita)	3,1	4,0
Vyššie odborné vzdelanie (absolútórium)	2,1	3,4
Vysokoškolské I. stupeň (Bc.)	2,7	1,8
Vysokoškolské II. stupeň (Mgr., Ing., a pod.)	16,6	17,6
Získanie vedeckej hodnosti (CSc., PhD.)	2,1	3,5
Neviem	0	2,7

Vyššie vzdelanie majú matky mužov ako žien (Cramer $V=0,326$, $p<0,001$), študentov magisterských študijných programov ako študentov bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,238$, $p=0,011$) a študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi ako študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,292$, $p<0,001$). Vyššie vzdelanie dosiahli taktiež otcovia mužov ako žien (Cramer $V=0,350$, $p<0,001$), študentov magisterských študijných programov ako študentov bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,240$, $p=0,020$), študentov študujúcich v Bratislave ako študentov študujúcich v iných mestách

(Cramer $V=0,309$, $p=0,001$) a študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi ako študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,253$, $p=0,010$).

Vo vzťahu k celkovému hodnoteniu finančnej situácie v domácnosti v porovnaní s príjmami v iných rodinách sa ukázalo, že o niečo viac ako 3/5 externých študentov považujú finančnú situáciu vo svojej domácnosti za priemernú, o niečo viac ako 1/4 za zlú a o niečo viac ako 1/10 za dobrú (graf č. 1).

Graf č. 1 Hodnotenie finančnej situácie rodiny externými študentmi VŠ (v %)

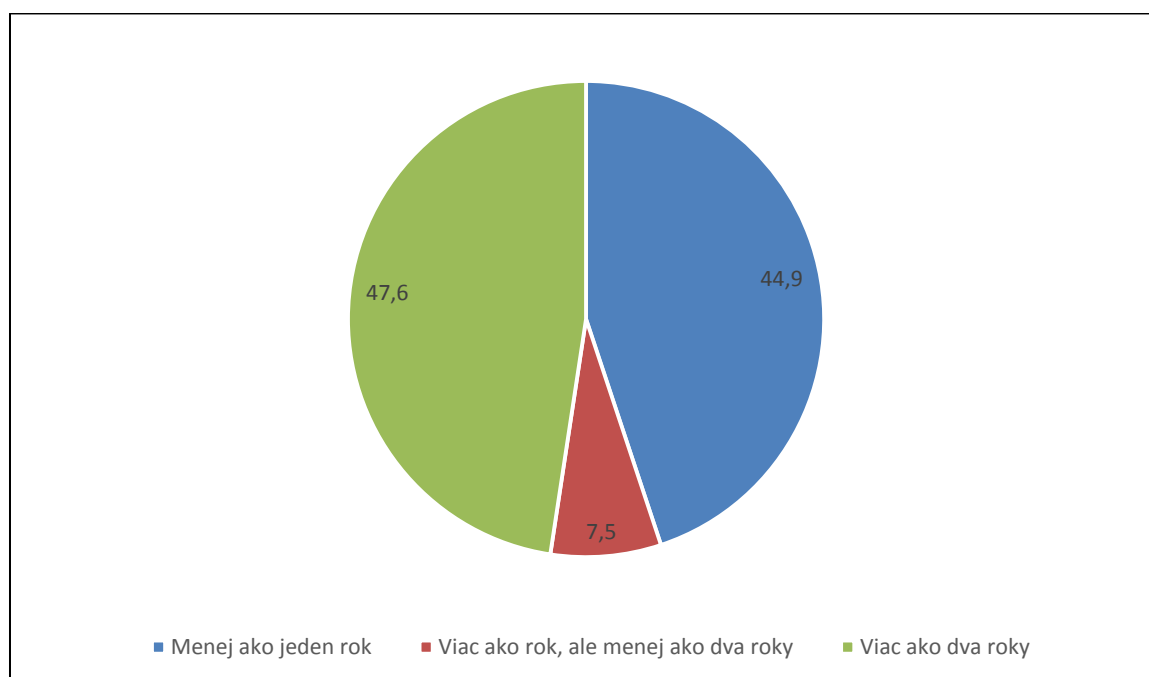

3.2 Situácia študentov pred nástupom na vysokú školu

Teraz sa sústredíme na situáciu študentov pred nástupom na vysokú školu. Tá sa vo výskume EUROSTUDENT VI. zisťovala množstvom času, ktorý uplynul od skončenia strednej školy po nástup respondentov do systému vysokoškolského vzdelávania, ich pracovnými skúsenosťami pred nástupom na vysokú školu, prerušením štúdia a jeho príčinami.

Takmer 1/2 externých študentov nastúpila do systému vysokoškolského vzdelávania viac ako dva roky po ukončení štúdia na strednej škole, o niečo viac ako 2/5 tak urobili menej ako rok po skončení strednej školy a necelá 1/10 viac ako rok, ale menej ako dva roky po skončení štúdia na strednej škole (graf č. 2).

Graf č. 2 Čas medzi ukončením štúdia na strednej škole po nástup externých študentov VŠ do systému vysokoškolského vzdelávania (v %)

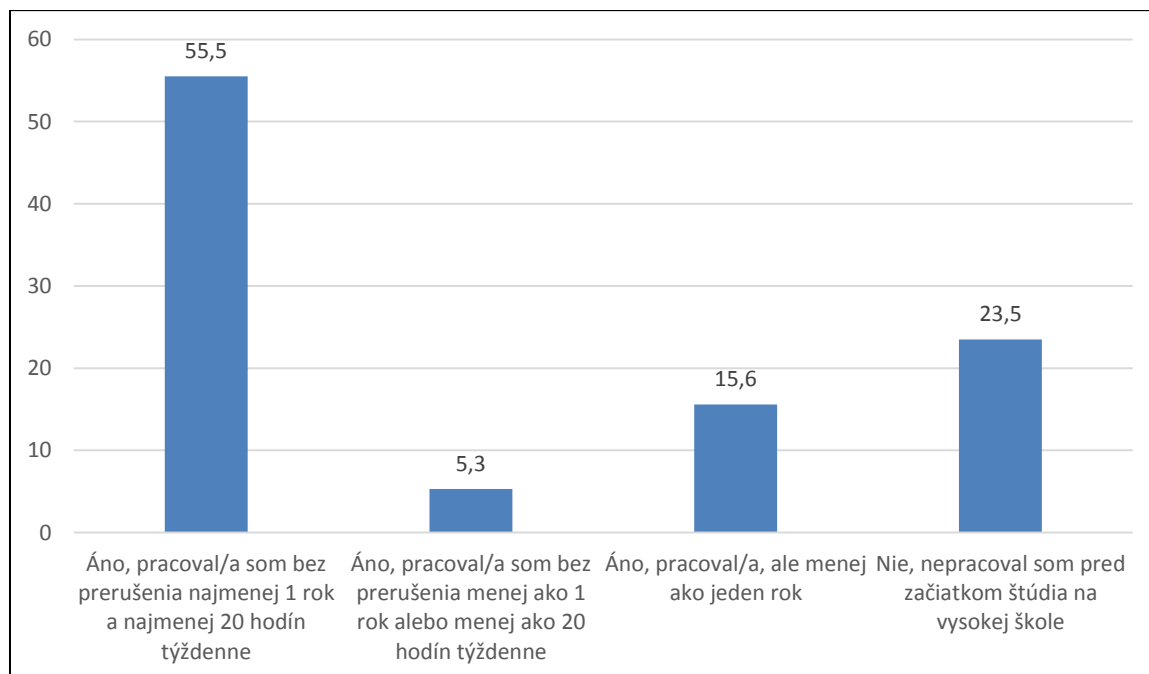

Do systému vysokoškolského vzdelávania nastúpili neskôr ženy ako muži (Cramer $V=0,137$, $p=0,046$), študenti bakalárskych študijných programov ako študenti magisterských študijných programov (Cramer $V=0,146$, $p=0,031$) a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi ako študenti bývajúci počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,285$, $p<0,001$).

Pokiaľ ide o pracovné skúsenosti získané pred nástupom na vysokú školu, tak o niečo viac ako 1/2 externistov pracovala bez prerušenia najmenej 1 rok a najmenej 20 hodín

týždenne, približne 1/4 nepracovala vôbec, zhruba 1/5 pracovala menej ako 1 rok a takmer 1/10 pracovala bez prerušenia menej ako 1 rok alebo menej ako 20 hodín týždenne (graf č. 3).

Graf č. 3 Pracovné skúsenosti externých študentov VŠ pred nástupom na vysokú školu (v %)

Bohatšie pracovné skúsenosti pred nástupom na vysokú školu získali študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi ako študenti bývajúci počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,207$, $p=0,003$).

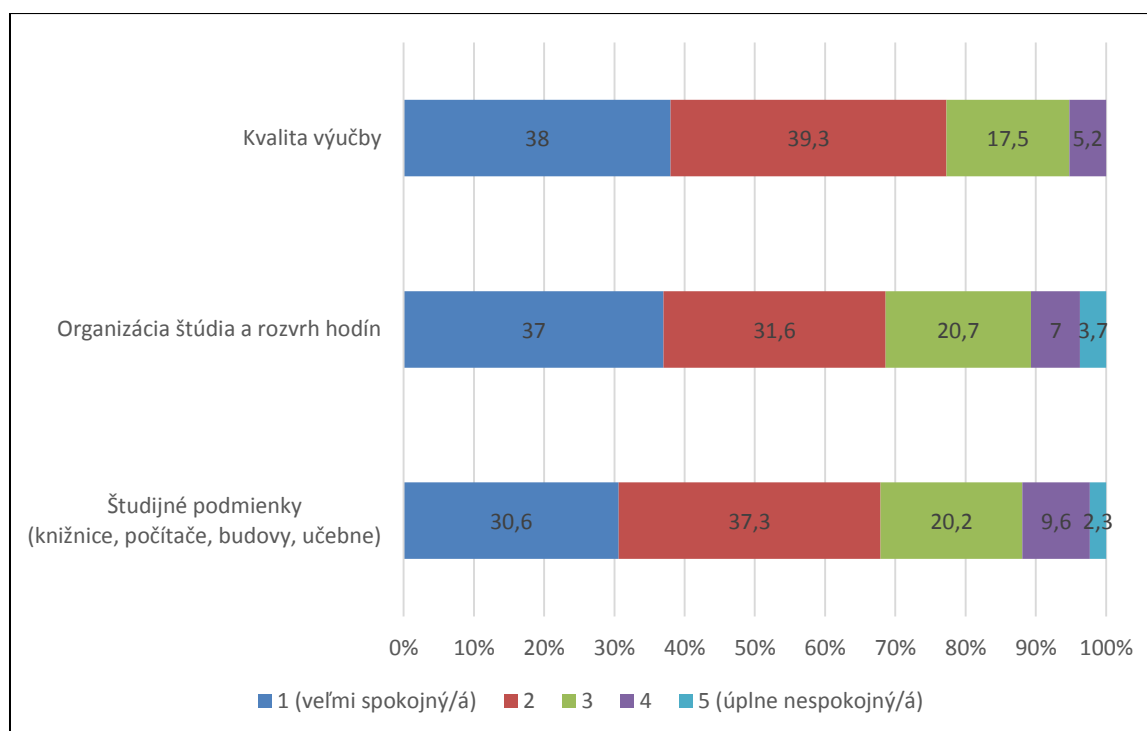
Čo sa týka prerušenia štúdia, len 3,6 % externých študentov malo prerušené štúdium po dobu najmenej dvoch po sebe nasledujúcich semestrov. Boli to predovšetkým ženy (Cramer $V=0,110$, $p=0,048$) a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,125$, $p=0,026$), ktorí svoje štúdium na vysokej škole prerušili predovšetkým z rodinných dôvodov, t.j. kvôli tehotenstvu, starostlivosti o dieťa či rodičov (1,9 %). Ako ďalšie príčiny prerušenia štúdia externisti uviedli stratu motivácie (1,2 %), pracovné dôvody (0,5 %) a finančné problémy (0,3 %).

3.3 Študijné podmienky

Ďalej sa zameriame na študijné podmienky. Tie sa vo výskume EUROSTUDENT VI. merali dvomi batériami ordinálnych premenných. V prvej sérii otázok vyjadrovali respondenti svoju mieru spokojnosti s kvalitou výučby, organizáciou štúdia a rozvrhom hodín a študijnými podmienkami z hľadiska vybavenia knižnicou, počítačmi, budovami a učebňami. V druhej sade otázok zase oslovení uvádzali ako sú spokojní s vybavením školy z aspektov knižnice, počítačov a internetu, bežných učební, laboratórií a špecializovaných učební a napokon učební a laboratórnych pomôcok. Úlohou respondentov bolo v oboch prípadoch zhodnotiť každú sledovanú premennú na 5-stupňovej Likertovej škále, pričom bod 1 znamenal maximálnu spokojnosť a bod 5 maximálnu nespokojnosť s príslušnou položkou.

V súvislosti s prvou otázkou sme zistili, že externí študenti prejavili najväčšiu spokojnosť s kvalitou výučby, o niečo menej spokojní boli s organizáciou štúdia a rozvrhom hodín a najmenej spokojní boli so študijnými podmienkami (graf č. 4).

Graf č. 4 Miera spokojnosti externých študentov VŠ so študijnými podmienkami (v %)

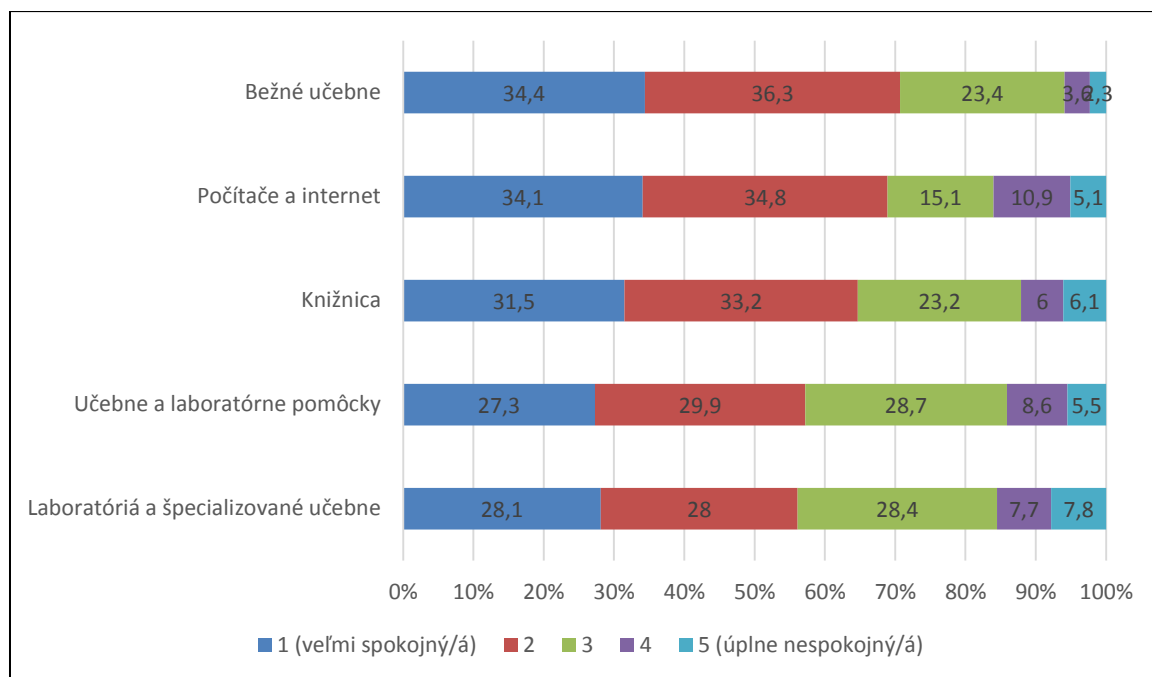

S kvalitou výučby vyjadrili väčšiu spokojnosť študenti magisterských študijných programov ako študenti bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,165$, $p=0,031$),

študenti študujúci v Bratislave ako študenti študujúci v iných mestách (Cramer $V=0,172$, $p=0,037$) a študenti bývajúci počas semestra s rodičmi ako študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,161$, $p=0,040$). S organizáciou štúdia a rozvrhom hodín boli spokojnejší muži ako ženy (Cramer $V=0,188$, $p=0,020$) a študenti magisterských študijných programov ako študenti bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,240$, $p=0,001$). Nakoniec so študijnými podmienkami vyjadrili väčšiu spokojnosť muži ako ženy (Cramer $V=0,212$, $p=0,005$).

Vo vzťahu k druhej otázke sa ukázalo, že externisti prejavili najväčšiu spokojnosť s bežnými učebňami, o niečo menej spokojní boli s počítačmi a internetom, ďalej s knižnicou, s učebňami a laboratórnymi pomôckami a najmenej spokojní boli s laboratóriami a špecializovanými učebňami (graf č. 5).

Graf č. 5 Miera spokojnosti externých študentov VŠ s vybavením školy (v %)

S bežnými učebňami vyjadrili väčšiu spokojnosť študenti magisterských študijných programov ako študenti bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,204$, $p=0,008$). S učebňami a laboratórnymi pomôckami boli taktiež spokojnejší študenti magisterských študijných programov ako študenti bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,195$, $p=0,022$). S laboratóriami a špecializovanými učebňami vyjadrili zase väčšiu spokojnosť

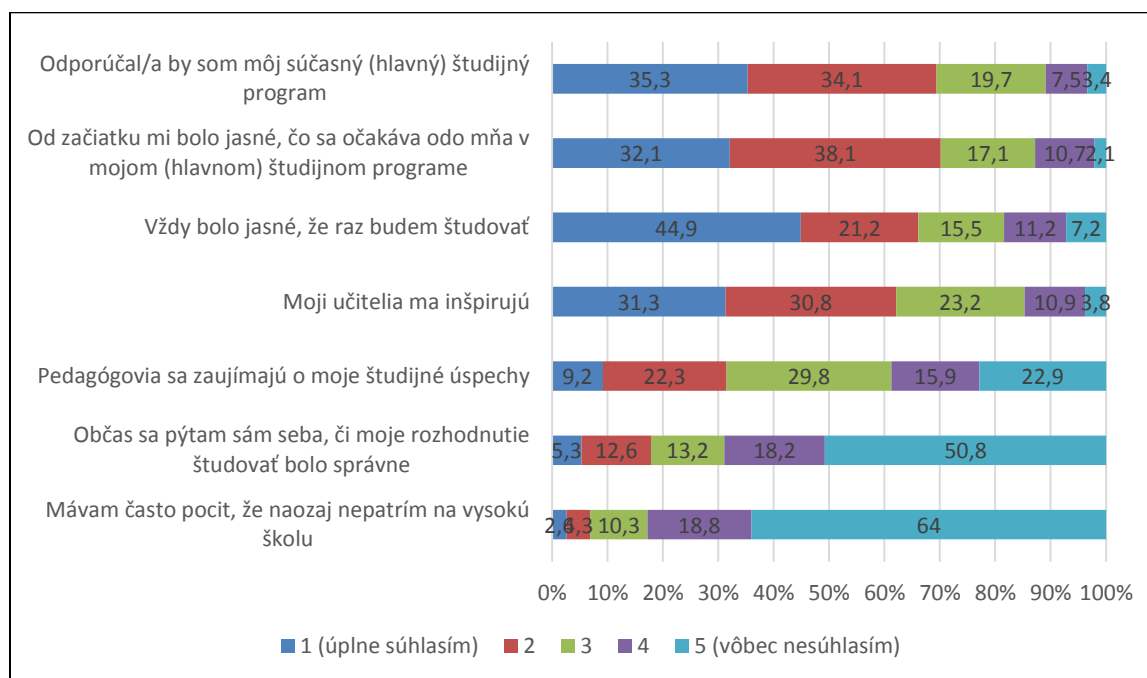
študenti študujúci v Bratislave ako študenti študujúci v iných mestách (Cramer $V=0,191$, $p=0,042$).

3.4 Vzťah k vzdelávaniu

Týmto sa dostávame k analýze vzťahu k vzdelávaniu. Ten sa vo výskume EUROSTUDENT VI. zisťoval (1) mierou súhlasu respondentov so siedmymi výrokmí týkajúcimi sa názorov na učenie a štúdium („Mojí učitelia ma inšpirujú“, „Vždy bolo jasné, že raz budem študovať“, „Odporúčal/a by som môj súčasný [hlavný] študijný program“, „Od začiatku bolo jasné, čo sa očakáva odo mňa v mojom [hlavnom] študijnom programe“, „Mávam často pocit, že naozaj nepatrím na vysokú školu“, „Pedagógovia sa zaujímajú o moje študijné úspechy“ a „Občas sa pýtam sám seba, či moje rozhodnutie študovať bolo správne“). Oslovení boli opätovne požiadaní, aby sa ku každému z týchto tvrdení vyjadrili na 5-stupňovej Likertovej škále, kde bod 1 znamenal úplný súhlas a bod 5 úplný nesúhlas s príslušným výrokom. Ďalej sa vzťah k vzdelávaniu meral (2) počtom hodín strávených v bežnom týždni počas semestra na vyučovaní (napr. na prednáškach, seminároch, v laboratóriách či písaním testov) a osobným štúdiom (napr. čítaním, učením sa, písaním prác alebo prípravou na vyučovanie) a v neposlednom rade (3) postojmi k zníženiu alebo zvýšeniu množstva času vhodného na výučbu a osobné štúdium.

Distribúcia dát z premenných skúmajúcich názory na učenie a vzdelávanie preukázala, že externí študenti najsilnejšie súhlasili s tým, že by odporúčali svoj súčasný študijný program, ďalej s tým, že, od začiatku bolo jasné, čo sa od nich v ich súčasnom programe očakáva, vždy bolo jasné, že raz budú študovať, učitelia ich inšpirujú, pedagógovia sa zaujímajú o ich študijné úspechy, občas sa sami seba pýtajú, či ich rozhodnutie študovať, bolo správne a napokon s tým, že často majú pocit, že nepatria na vysokú školu (graf č. 6).

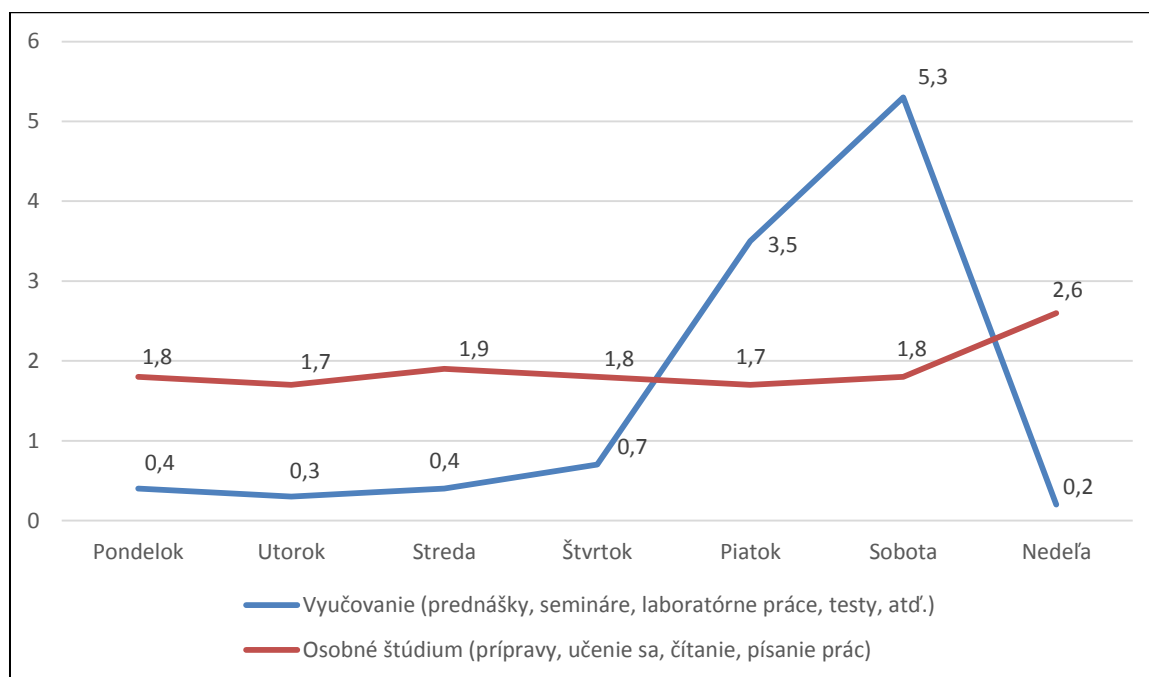
Graf č. 6 Miera súhlasu externých študentov VŠ s výrokmi týkajúcimi sa vzťahu k vzdelávaniu (v %)

S výrokom „Odporúčal/a by som môj súčasný [hlavný] študijný program“ silnejšie súhlasili študenti bakalárskych študijných programov ako študenti magisterských študijných programov (Cramer $V=0,171$, $p=0,050$). S tvrdením „Vždy bolo jasné, že raz budem študovať“ viac súhlasili ženy ako muži (Cramer $V=0,188$, $p=0,021$). S konštatovaním „Moji učitelia ma inšpirujú“ skôr súhlasili študenti magisterských študijných programov ako študenti bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,171$, $p=0,050$). S výrokom „Pedagógovia sa zaujímajú o moje študijné úspechy“ silnejšie súhlasili muži ako ženy (Cramer $V=0,248$, $p=0,001$). S tvrdením „Občas sa pýtam sám seba, či moje rozhodnutie študovať bolo správne“ viac súhlasili ženy ako muži (Cramer $V=0,279$, $p<0,001$), študenti bakalárskych študijných programov ako študenti magisterských študijných programov (Cramer $V=0,189$, $p=0,020$) a študenti bývajúci počas semestra s rodičmi ako študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,213$, $p=0,006$). S konštatovaním „Mávam často pocit, že naozaj nepatrím na vysokú školu“ skôr súhlasili ženy ako muži (Cramer $V=0,262$, $p<0,001$), študenti bakalárskych študijných programov ako študenti magisterských študijných programov (Cramer $V=0,241$, $p=0,001$), študenti študujúci v iných mestách ako študenti študujúci v Bratislave (Cramer $V=0,239$, $p=0,003$) a študenti bývajúci počas semestra s rodičmi ako študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,204$, $p=0,010$).

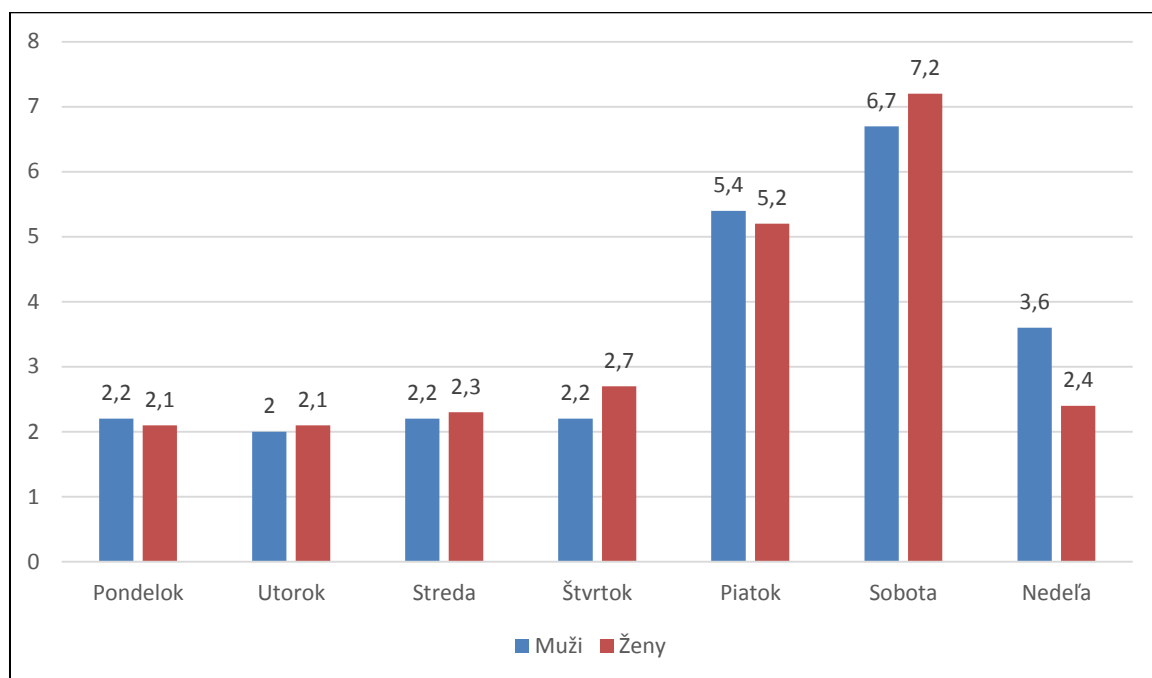
Pokiaľ ide o počet hodín strávených v bežnom týždni počas semestra na vyučovaní (napr. na prednáškach, seminároch, v laboratóriách či písaní testov) a osobnom štúdiu (napr. čítaním, učením sa, písaním prác alebo prípravou na vyučovanie), zistili sme, že externisti trávia v čase od pondelka do nedele na vyučovaní celkovo priemerne 10,8 hodín (čo je 1,5 hodiny denne) a osobnému štúdiu sa celkovo priemerne týždenne venujú 13,3 hodiny (čo je 1,9 hodiny denne). Na vyučovaní pritom najviac hodín respondenti trávia v sobotu (priemerne 5,3 hodiny) a osobnému štúdiu sa najdlhšie venujú v nedeľu (priemerne 2,6 hodiny). (graf č. 7).

Graf č. 7 Priemerný počet hodín strávených externými študentmi VŠ v bežnom týždni počas semestra na vyučovaní a osobnom štúdiu

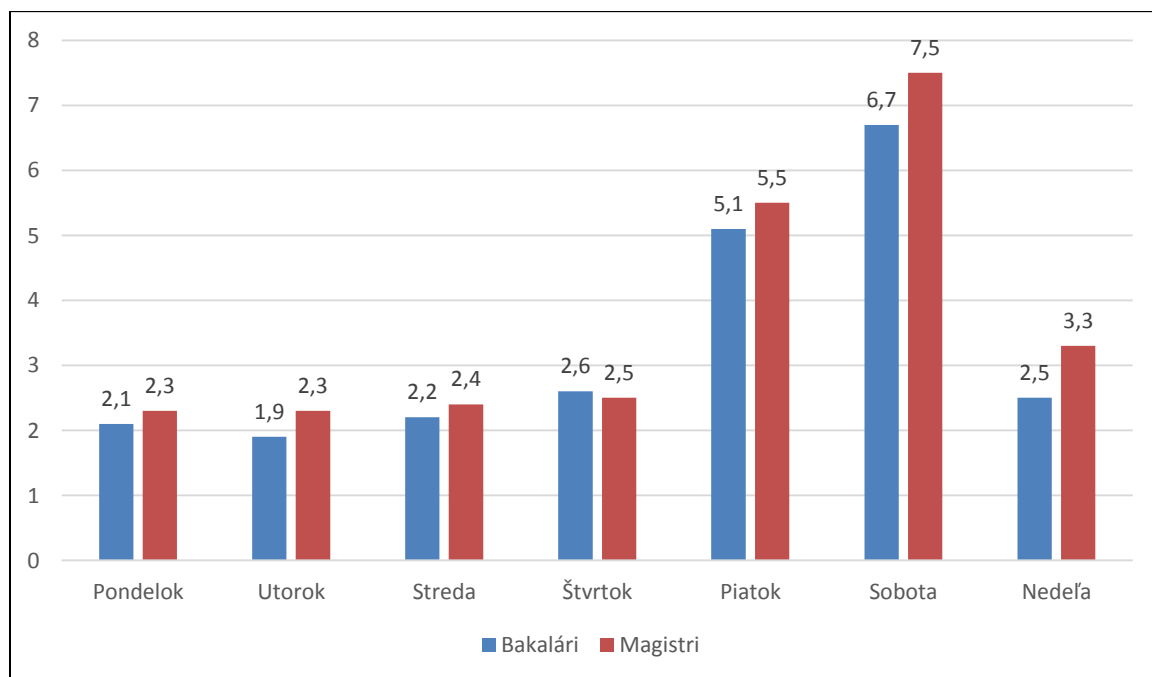
Súčtom hodín strávených na vyučovaní a osobnom štúdiu sme vypočítali priemerný počet hodín venovaných činnostiam súvisiacim so vzdelávaním za jednotlivé dni v týždni. Dá sa povedať, že externí študenti sa vzdelávaniu venujú predovšetkým ku koncu týždňa, keďže najviac hodín sa činnostiam spojeným so štúdiom venujú v sobotu (7,1 hodiny), v piatok (5,2 hodiny) a v nedeľu (2,8 hodiny); ďalej nasledujú štvrtok (2,5 hodiny), streda (2,3 hodiny), pondelok (2,1 hodiny) a nakoniec utorok (2,0 hodiny). V grafoch č. 8, 9, 10 a 11 prezentujeme rozdiely v priemernom počte hodín venovaných vzdelávaniu podľa pohlavia, študijného programu, lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách a spôsobu bývania počas semestra.

Graf č. 8 Priemerný počet hodín venovaných externými študentmi VŠ činnostiam súvisiacim so štúdiom podľa pohlavia

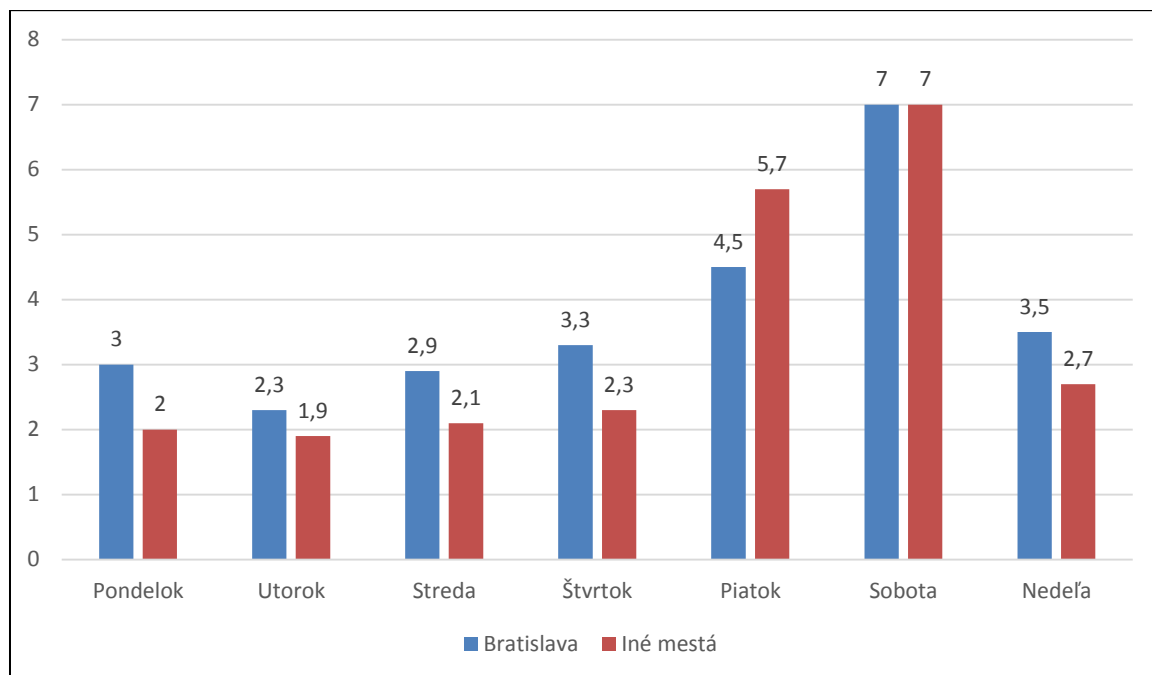
Ako vidno, muži venujú činnostiam súvisiacim so štúdiom viac času v pondelok, v piatok a v nedeľu, zatiaľ čo ženy v utorok, v stredu, vo štvrtok a v sobotu.

Graf č. 9 Priemerný počet hodín venovaných externými študentmi VŠ činnostiam súvisiacim so štúdiom podľa študijného programu

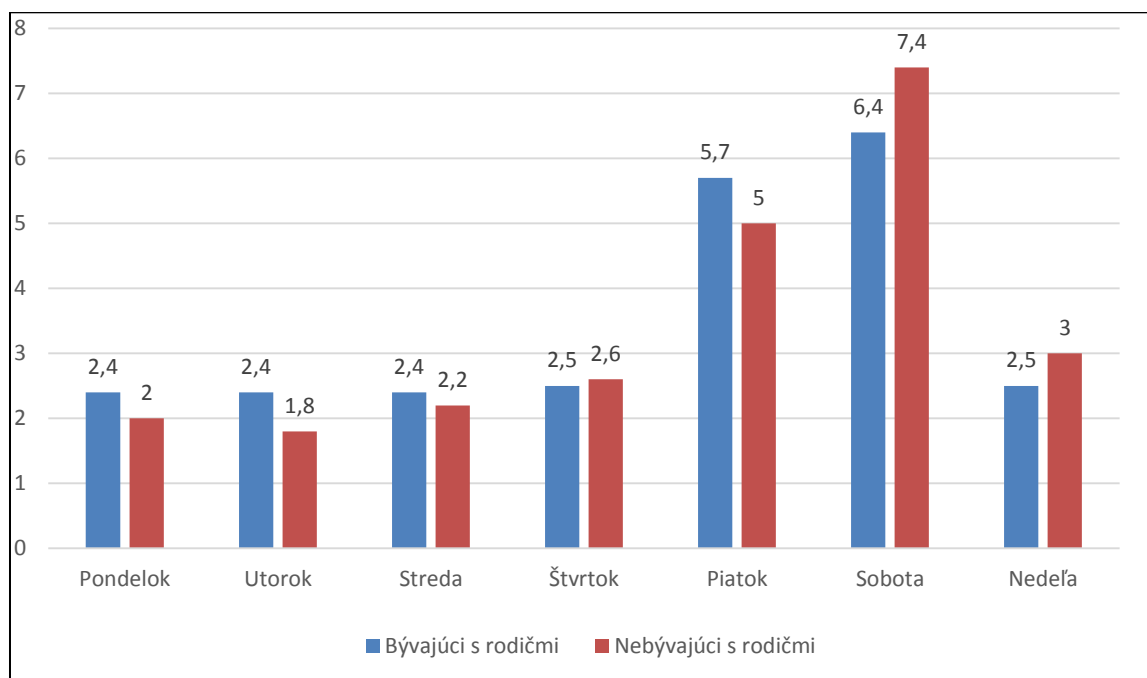
Môžeme vidieť, že študenti bakalárskych študijných programov sa venujú vzdelávaniu dlhšie len vo štvrtok, kým študenti magisterských študijných programov zase v pondelok, v utorok, v stredu, v piatok, v sobotu a aj v nedeľu.

Graf č. 10 Priemerný počet hodín venovaných externými študentmi VŠ činnostiam súvisiacim so štúdiom podľa lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách

Ako vidno, študenti študujúci v Bratislave venujú činnostiam súvisiacim so štúdiom viac času v pondelok, v utorok, v stredu, vo štvrtok a takisto v nedeľu, zatiaľ čo študenti študujúci v iných mestách iba v piatok. V sobotu sa týmto činnostiam venujú obe kategórie respondentov rovnako aktívne.

Graf č. 11 Priemerný počet hodín venovaných externými študentmi VŠ činnostiam súvisiacim so štúdiom podľa spôsobu bývania počas semestra

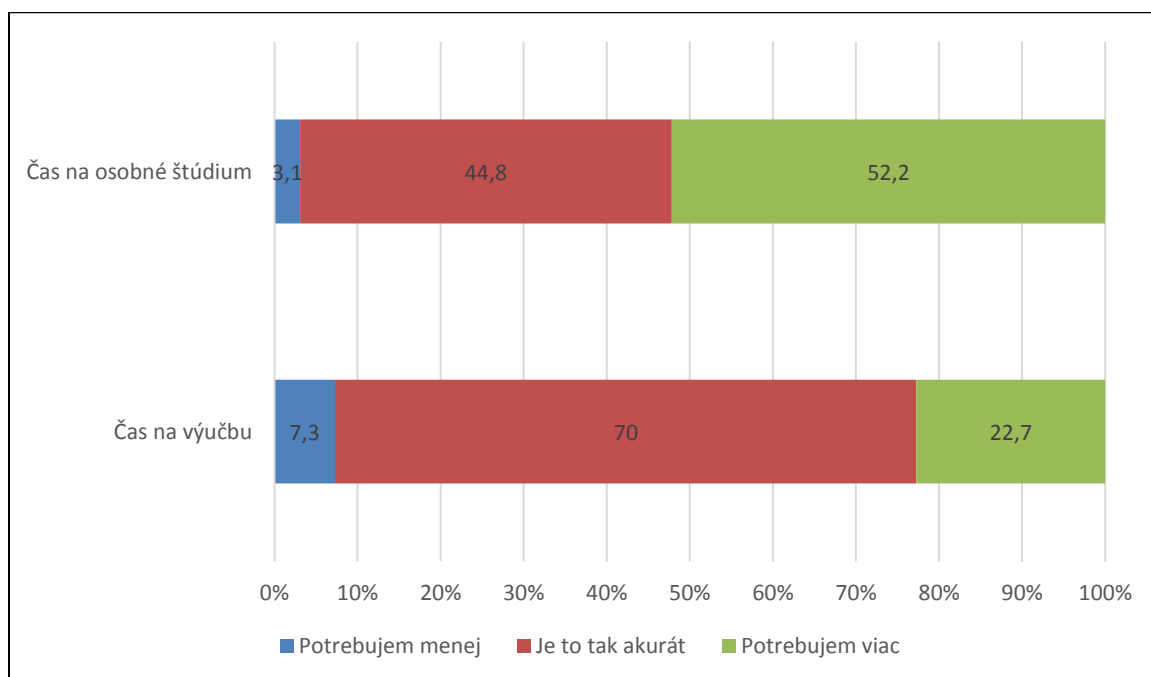

Môžeme vidieť, že študenti bývajúci počas semestra s rodičmi sa venujú vzdelávaniu dlhšie v pondelok, v utorok, v stredu a v piatok, kým študentmi nebývajúci počas semestra s rodičmi zase vo štvrtok, v sobotu a v nedeľu.

Súčtom všetkých hodín strávených tak na vyučovaní, ako i osobným štúdiom v čase od pondelka do nedele sme napokon ešte vypočítali celkový priemerný počet hodín venovaných činnostiam súvisiacim so vzdelávaním za celý týždeň. Ukázalo sa, že externisti sa počas celého týždňa vzdelávaniu venujú priemerne 24,1 hodiny, čo predstavuje približne 3,4 hodiny denne. Dlhšie sa pritom vzdelávajú muži (priemerne 24,3 hodiny týždenne a 3,5 hodiny denne) ako ženy (priemerne 24,0 hodiny týždenne a 3,4 hodiny denne), študenti magisterských študijných programov (priemerne 25,7 hodiny týždenne a 3,7 hodiny denne) ako študenti bakalárskych študijných programov (priemerne 23,0 hodiny týždenne a 3,3 hodiny denne), študenti študujúci v Bratislave (priemerne 26,4 hodiny týždenne a 3,8 hodín denne) ako študenti študujúci v iných mestách (priemerne 23,7 hodiny týždenne a 3,4 hodiny denne) a študenti bývajúci počas semestra s rodičmi (priemerne 24,4 hodiny týždenne a 3,5 hodiny denne) ako študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (priemerne 24,0 hodiny týždenne a 3,4 hodiny denne).

Čo sa týka postojov k zníženiu alebo zvýšeniu množstva času vhodného na výučbu a osobné štúdium, zistili sme, že externí študenti by potrebovali viac času na osobné štúdium ako na výučbu. Na osobné štúdium by potrebovala viac času o niečo viac ako 1/2 respondentov, o niečo viac ako 2/5 deklarovali s aktuálnym množstvom času venovaného tejto aktivite spokojnosť a zvyšní (3,1 %) by na ňu potrebovali menej času. Na výučbu by potrebovala viac času takmer 1/4 oslovených, o niečo viac ako 2/3 uviedli, že sú so súčasným množstvom času venovaného tejto činnosti spokojní a zvyšok (7,3 %) by na ňu potreboval menej času (graf č. 12).

Graf č. 12 Názory externých študentov VŠ na zníženie alebo zvýšenie množstva času potrebného na výučbu a osobné štúdium (v %)

3.5 Životné podmienky

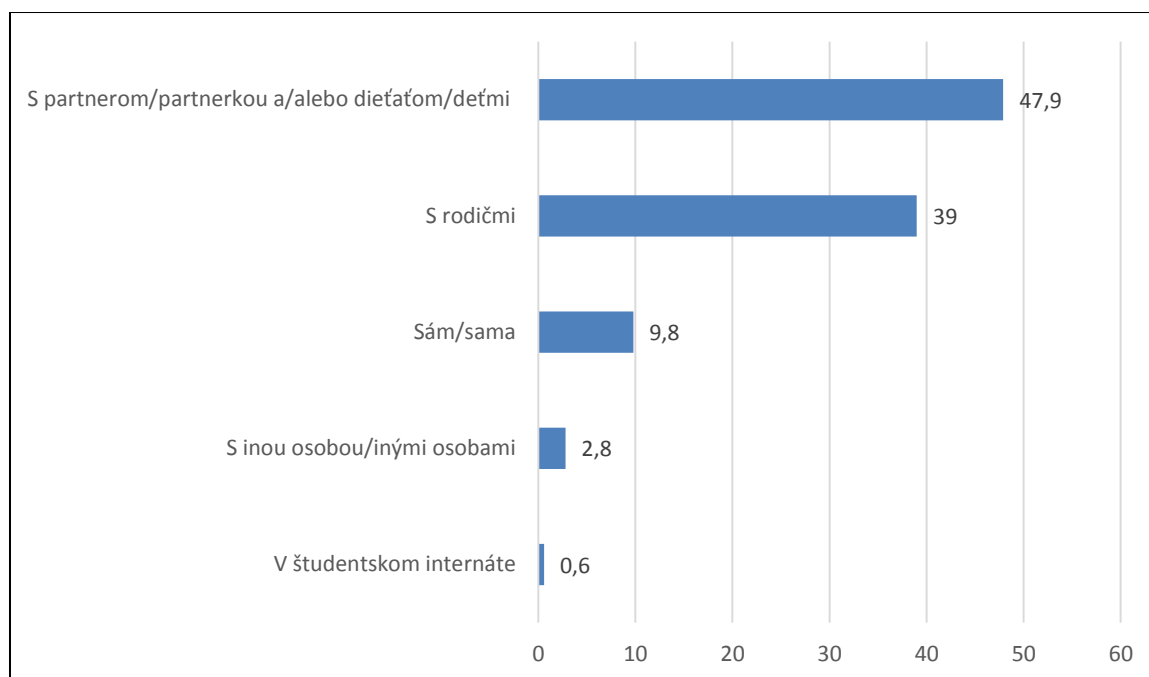
Kľúčová sekcia výskumu EUROSTUDENT VI. pojednáva o životných podmienkach a zahŕňa spôsoby bývania, zamestnanie, príjmy a výdavky.

3.5.1 Spôsoby bývania

Spôsoby bývania sa vo výskume EUROSTUDENT VI. skúmali prostredníctvom odpovedí na otázku, s kým respondenti bývajú počas semestra v čase od pondelka do piatku. Následne boli oslovení požiadaní, aby uviedli, do akej miery sú so svojim súčasným bývaním spokojní z hľadiska ceny, polohy, celkového stavu a času potrebného na dopravenie sa na vysokú školu. Ich úlohou bolo vyjadriť sa ku každému z týchto aspektov na 5-stupňovej Likertovej škále, pričom bod 1 znamenal maximálnu spokojnosť a bod 5 maximálnu nespokojnosť s príslušnou položkou.

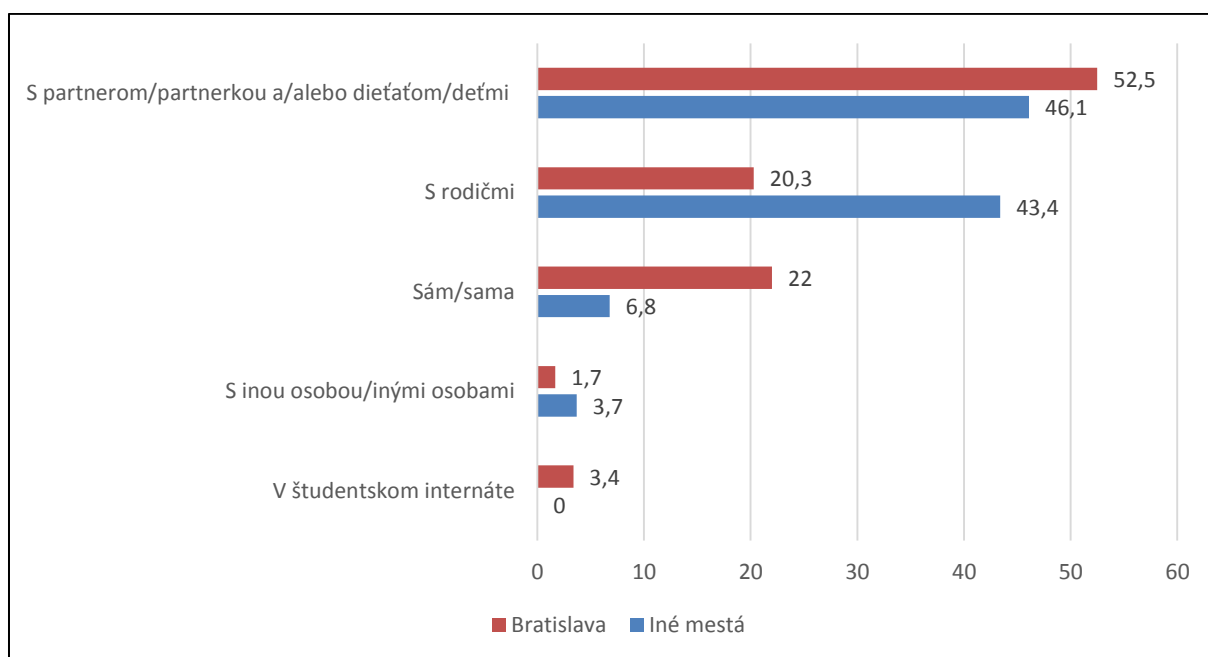
Takmer 1/2 externých študentov býva počas semestra s partnerom/partnerkou a/alebo dieťaťom/deťmi, necelé 2/5 s rodičmi a približne 1/10 sama. Len málo externistov žije s inou osobou/inými osobami (2,8 %) a najmenej je tých, ktorí bývajú v študentských internátoch (0,6 %) (graf č. 13).

Graf č. 13 Spôsoby bývania externých študentov VŠ počas semestra (v %)

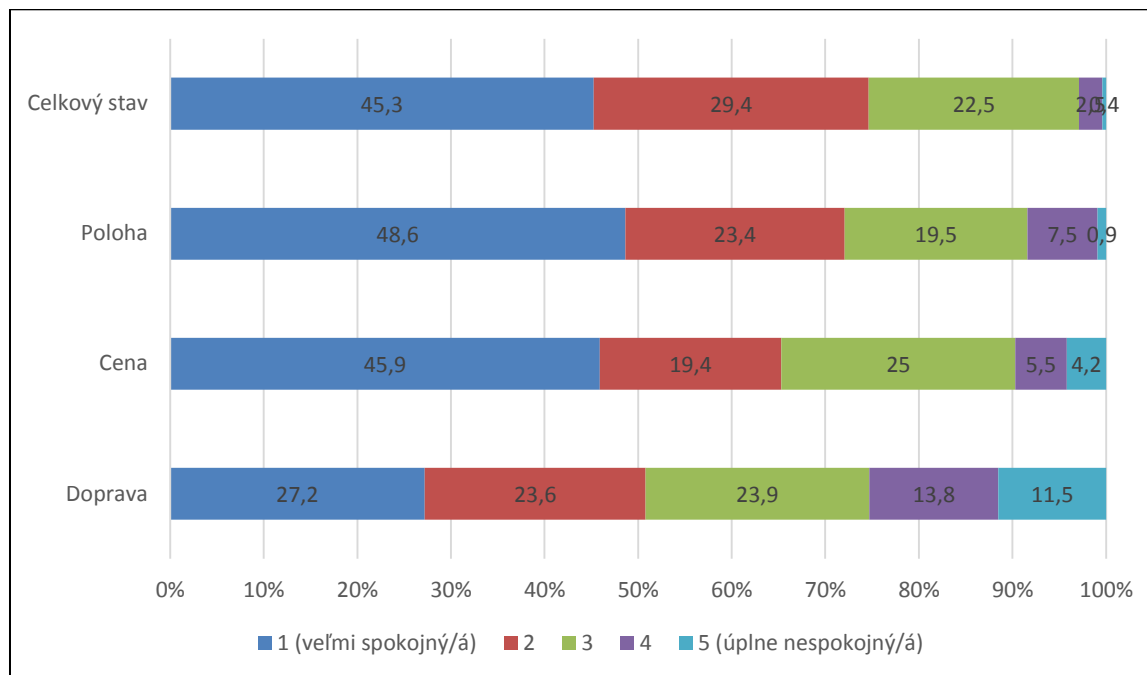
V spôsoboch bývania externých študentov sme identifikovali štatisticky významné rozdiely podľa lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste a iných mestách. S partnerom/partnerkou a/alebo dieťaťom/deťmi, osamote a v študentských internátoch žije viac študentov študujúcich v Bratislave, zatiaľ čo s rodičmi a s inou osobou/inými osobami býva viac študentov študujúcich v iných mestách (Cramer $V=0,302$, $p<0,001$) (graf č. 14).

Graf č. 14 Spôsoby bývania externých študentov vysokých škôl počas semestra podľa lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách (v %)

V súvislosti s mierou spokojnosti s bývaním z hľadiska rozličných aspektov prejavili externisti najväčšiu spokojnosť s celkovým stavom bývania, o niečo menej boli spokojní s polohou, ďalej s cenou a napokon s časom potrebným na dopravenie sa na vysokú školu (graf č. 15).

Graf č. 15 Miera spokojnosti externých študentov VŠ s bývaním z hľadiska rozličných aspektov (v %)

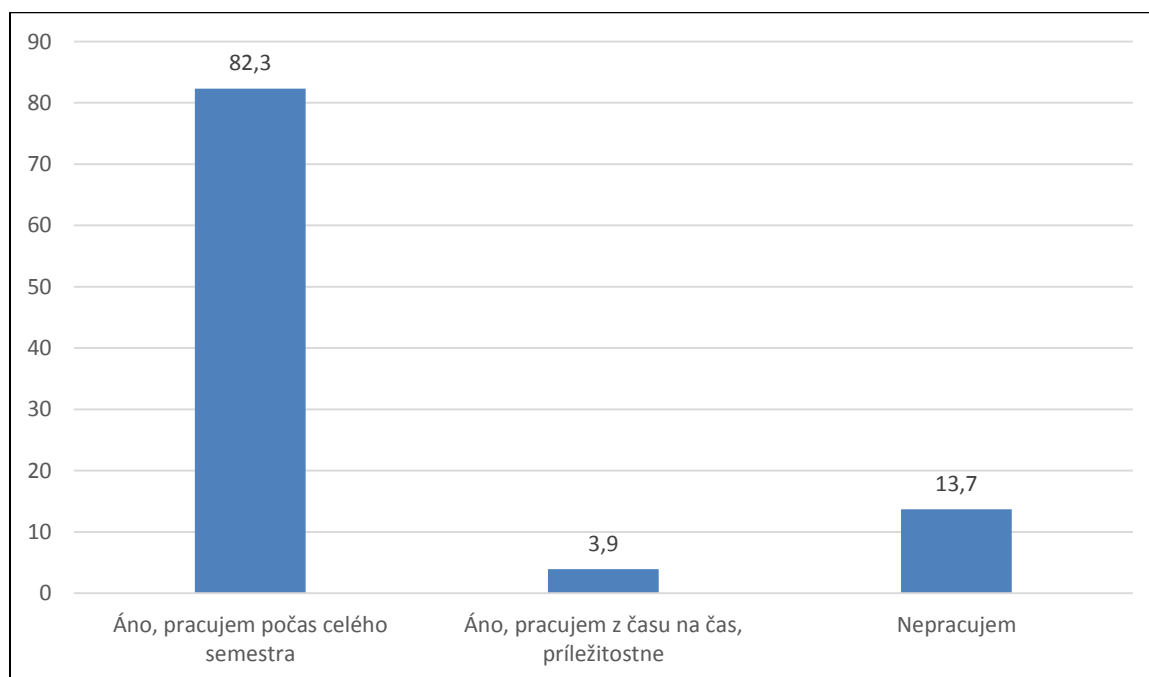
S polohou bývania vyjadrili väčšiu spokojnosť muži ako ženy (Cramer $V=0,197$, $p=0,022$) a študenti magisterských študijných programov ako študenti bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,188$, $p=0,035$). S cenou za ubytovanie boli spokojnejšie ženy ako muži (Cramer $V=0,193$, $p=0,032$), študenti magisterských študijných programov ako študenti bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,195$, $p=0,029$), študenti študujúci v Bratislave ako študenti študujúci v iných mestách (Cramer $V=0,255$, $p=0,002$) a študenti bývajúci počas semestra s rodičmi ako študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,283$, $p<0,001$). Napokon s časom potrebným na dopravenie sa z miesta bývania na vysokú školu vyjadrili väčšiu spokojnosť ženy ako muži (Cramer $V=0,299$, $p<0,001$) a študenti bakalárskych študijných programov ako študenti magisterských študijných programov (Cramer $V=0,218$, $p=0,008$).

3.5.2 Zamestnanie

Zamestnanie sa vo výskume EUROSTUDENT VI. zisťovalo indikátormi vykonávania platenej práce respondentmi počas semestra, priemerným počtom hodín strávených v zamestnaní za týždeň, mierou súhlasu s rozličnými dôvodmi vykonávania práce, mierou bezprostrednosti medzi vykonávaným zamestnaním a obsahom študijného programu, meritórnou identifikáciou so štúdiom alebo zamestnaním, postojmi k zníženiu alebo zvýšeniu množstva času potrebného na vykonávanie platenej práce a stupňom závažnosti finančných problémov.

Distribúcia dát na základnú otázku po vykonávaní zamestnania počas semestra ukazuje, že o niečo viac ako 4/5 externých študentov pracujú počas celého semestra, o niečo viac ako 1/10 nepracuje vôbec a zvyšní (3,9 %) pracujú z času na čas (príležitostne) (graf č. 16).

Graf č. 16 Zamestnanie externých študentov VŠ počas semestra (v %)

V statuse zamestnanosti počas semestra sme zaznamenali signifikantné rozdiely podľa pohlavia (Cramer $V=0,148$, $p=0,030$) a spôsobe bývania počas semestra (Cramer $V=0,214$, $p=0,001$). Počas celého semestra pracuje viac mužov (90,0 %) ako žien (78,2 %) a študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi (87,6 %) ako študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi (74,6 %), zatiaľ čo z času na čas (príležitostne) pracuje zase viac žien (4,7 %) ako

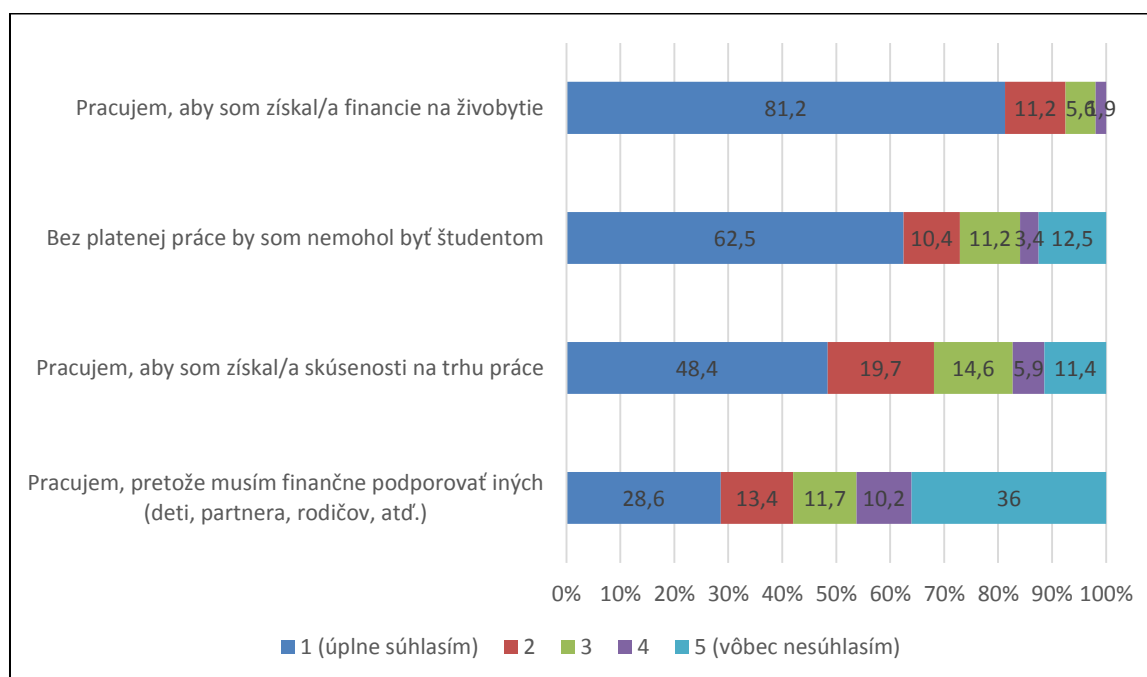
mužov (2,7 %) a študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi (9,0 %) ako študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi (1,0 %).

V súvislosti s počtom hodín strávených v zamestnaní sme zistili, že externisti pracujú priemerne 41,5 hodiny týždenne. Intenzívnejšie pritom pracujú študenti študujúci v Bratislave (priemerne 44,3 hodiny za týždeň) ako študenti študujúci v iných mestách (priemerne 39,7 hodiny za týždeň) ($F(1, 239)=4,047, p=0,045$) a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (43,9 hodiny za týždeň) ako študenti bývajúci počas semestra s rodičmi (37,5 hodiny za týždeň) ($F(1, 267)=6,673, p=0,010$).

Pracovná motivácia sa u (pravidelne a príležitostne) pracujúcich respondentov merala prostredníctvom miery ich súhlasu s výroky „Pracujem, aby som získal/a financie na živobytie“, „Pracujem, aby som získal/a skúsenosti na trhu práce“, „Bez platenej práce by som nemohol byť študentom“ a „Pracujem, pretože musím finančne podporovať iných (deti, partnera, rodičov, atď.)“. Oslovení boli požiadaní, aby stupeň svojho súhlasu s každým z týchto tvrdení vyjadrili na 5-stupňovej Likertovej škále, pričom bod 1 znamenal silný súhlas a bod 5 silný nesúhlas s daným výrokom.

Rozloženie odpovedí respondentov preukázalo, že externí študenti pracujú predovšetkým z dôvodu získania finančných prostriedkov na živobytie, ďalším dôvodom je, že bez platenej práce by nemohli byť študentmi, nasleduje práca za účelom získania skúseností na trhu práce a nakoniec práca kvôli finančnej podpore iných osôb – napr. detí, partnera či rodičov (graf č. 17).

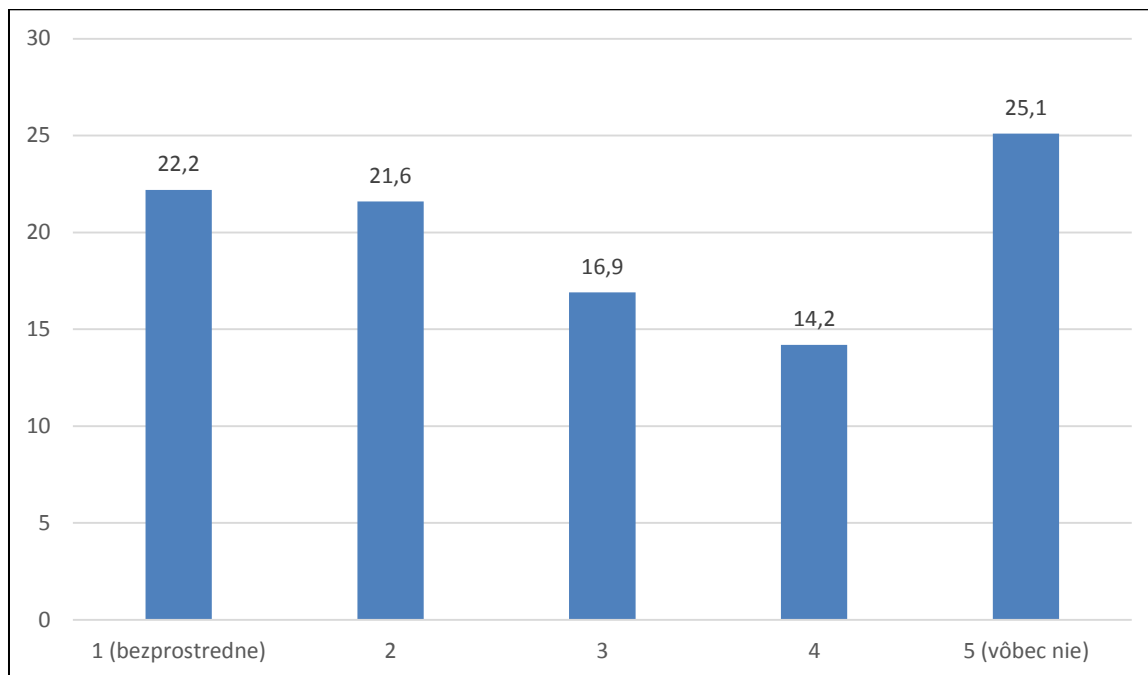
Graf č. 17 Miera súhlasu externých študentov VŠ s rôznymi dôvodmi, pre ktoré pracujú (v %)

Za účelom získania financií na živobytie pracuje viac žien ako mužov (Cramer $V=0,190$, $p=0,020$). Z dôvodu možnosti študovať pracuje viac študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi ako študenti bývajúci počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,241$, $p=0,004$). S úmyslom získať skúsenosti na trhu práce zase pracuje viac študentov magisterských študijných programov ako študentov bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,203$, $p=0,023$) a študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi ako študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,208$, $p=0,020$). Napokon kvôli finančnej podpore iných osôb (napr. detí, partnera alebo rodičov) pracuje viac žien ako mužov (Cramer $V=0,200$, $p=0,029$), študentov študujúcich v iných mestách ako študentov študujúcich v Bratislave (Cramer $V=0,292$, $p<0,001$) a študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi ako študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,288$, $p<0,001$).

Prvostupňové triedenie dát týkajúce sa miery bezprostrednosti medzi vykonávaným zamestnaním a obsahom študijného programu poukazuje na skutočnosť, že o niečo viac ako 2/5 externistov pracujú v oblasti, ktorá s obsahom nimi študovaných kurzov súvisí a takmer 2/5 ich pracujú v oblasti, ktorá so zameraním ich vzdelávania nesúvisí (graf č. 18).

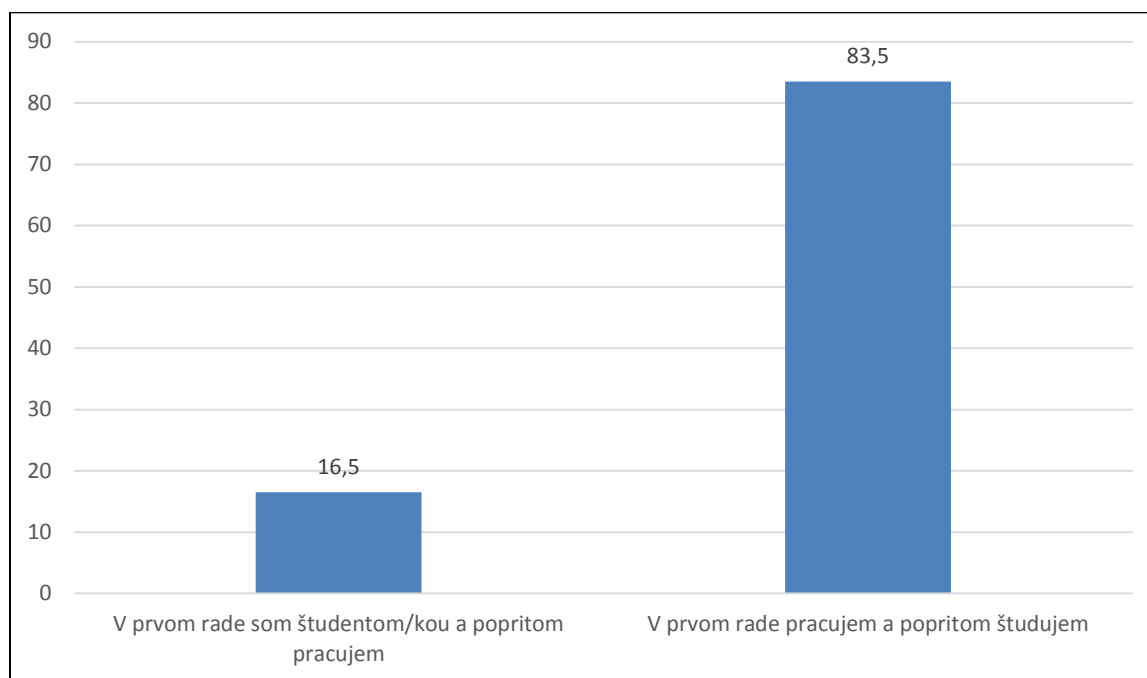
Graf č. 18 Miera bezprostrednosti medzi zamestnaním vykonávaným externými študentmi VŠ a obsahom ich študijného programu (v %)

Prácu, ktorá užšie súvisí s obsahom študijného programu, vykonáva viac študentov bakalárskych študijných programov ako študentov magisterských študijných programov (Cramer $V=0,198$, $p=0,028$) a študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi ako študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,298$, $p<0,001$).

Zaujímavé výsledky priniesli údaje o meritórnej identifikácii respondentov so štúdiom alebo zamestnaním, keď o niečo viac ako 4/5 oslovených uviedli, že sú v prvom rade pracujúci a popritom študujú a necelá 1/5, že sú prvom rade študenti a popritom pracujú (graf č. 19).

Graf č. 19 Meritórna identifikácia externých študentov VŠ so štúdiom alebo zamestnaním (v %)

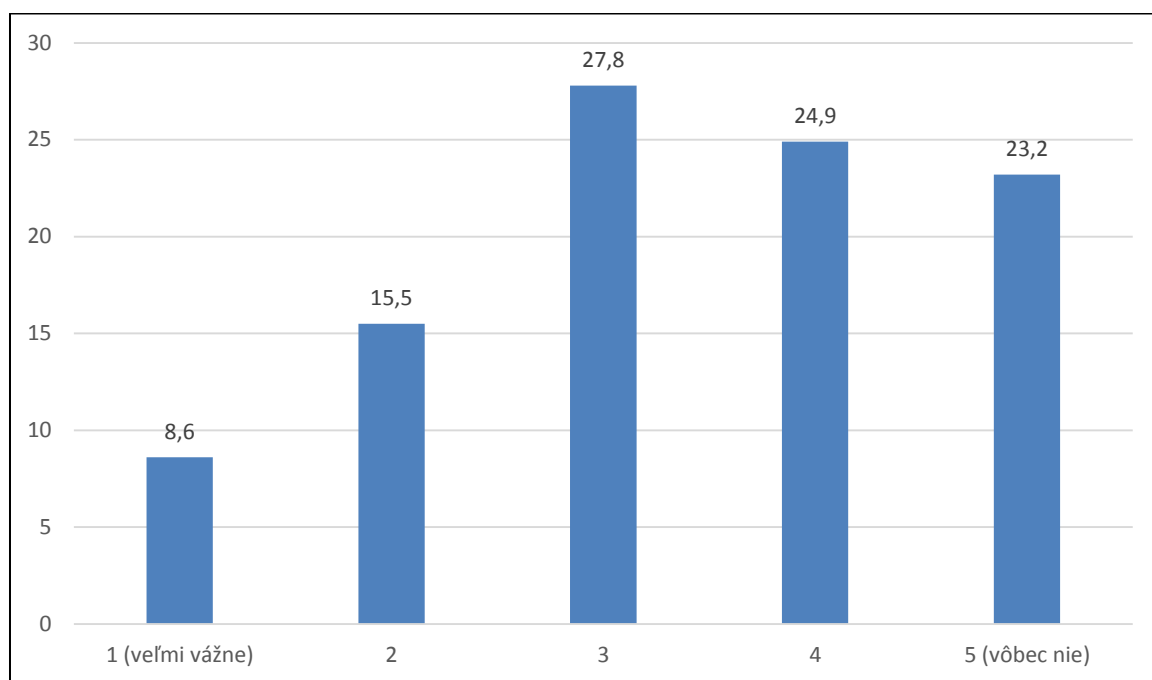
Druhostupňovými triedeniami sme v nastolenom kontexte zistili, že za študentov sa považuje viac respondentov študujúcich magisterské študijné programy (22,2 %) ako bakalárske študijné programy (13,2 %) (Cramer $V=0,118$, $p=0,050$) a respondentov bývajúcich počas semestra s rodičmi (32,4 %) ako respondentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi (7,1 %) (Cramer $V=0,329$, $p<0,001$).

Pokiaľ ide o postoje respondentov k zníženiu alebo zvýšeniu množstva času potrebného na vykonávanie platenej práce, tak približne 2/3 externých študentov (64,7 %) vyjadrili s množstvom času, ktorý aktuálne trávia v zamestnaní spokojnosť, zhruba 1/4 (23,7 %) by na platenú prácu potrebovala viac času a o niečo viac ako 1/10 (11,5 %) by na ňu potrebovala menej času.

Následne vykonaná štatistická analýza preukázala, že viac času by v zamestnaní potrebovali tráviť študenti magisterských študijných programov ako študenti bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,155$, $p=0,024$).

Čo sa týka stupňa závažnosti finančných problémov, zistili sme, že takmer 1/4 externistov má vážne finančné problémy, o niečo viac ako 1/4 má čiastočné finančné problémy a o niečo viac ako 1/2 nemá žiadne finančné problémy (graf č. 20).

Graf č. 20 Stupeň závažnosti finančných problémov externých študentov VŠ (v %)

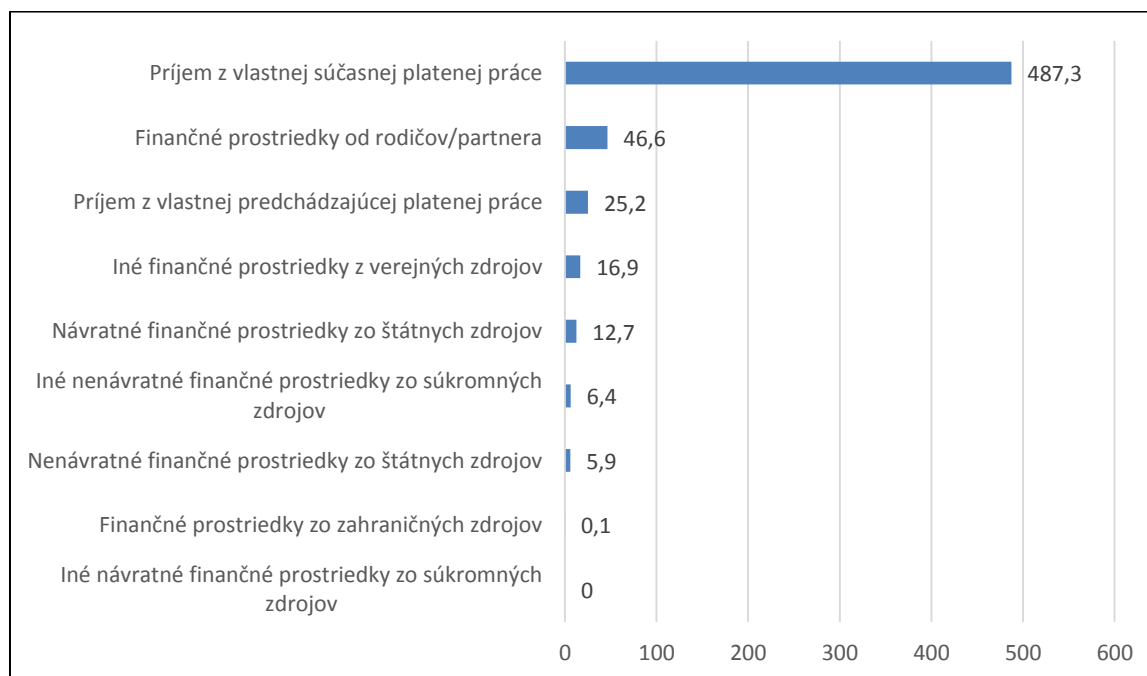

Vážnejšie finančné problémy pritom pociťuje viac žien ako mužov (Cramer $V=0,288$, $p<0,001$), študentov bakalárskych študijných programov ako študentov magisterských študijných programov (Cramer $V=0,242$, $p=0,001$) a študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi ako študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,176$, $p=0,045$).

3.5.3 Štruktúra a výška príjmov

Štruktúra a výška príjmov sa vo výskume EUROSTUDENT VI. merala ukazovateľmi priemerných mesačných príjmov, ktoré majú respondenti k dispozícii v hotovosti pre svoje osobné použitie počas semestra od rodičov a/alebo partnera; z nenávratných finančných prostriedkov zo štátnych zdrojov (napr. zo študentského grantu a z motivačného, mimoriadneho alebo sociálneho štipendia); z návratných finančných prostriedkov zo štátnych zdrojov (napr. zo študentskej pôžičky a z úveru z banky alebo od zamestnávateľa); z finančných prostriedkov zo zahraničných zdrojov (napr. z EÚ); z príjmov z vlastnej súčasnej platenej práce vykonávanej popri štúdiu; z príjmov z vlastnej predchádzajúcej platenej práce (napr. počas prázdnin); z iných finančných prostriedkov z verejných zdrojov (napr. z detských prídavkov alebo dôchodku); z iných nenávratných finančných prostriedkov zo súkromných zdrojov (napr. z nehnuteľnosti alebo darov) a z iných návratných finančných prostriedkov zo súkromných zdrojov (napr. zo súkromnej pôžičky). Prehľad o štruktúre priemerných mesačných príjmov externých študentov podávame v grafe č. 21.

Graf č. 21 Štruktúra príjmov externých študentov VŠ (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Ako vidno, hlavné zdroje príjmov externistov predstavujú príjmy z vlastnej súčasnej platenej práce, finančné prostriedky od rodičov a/alebo partnera a príjem z vlastnej predchádzajúcej platenej práce, za ktorými nasledujú iné finančné prostriedky z verejných

zdrojov, návratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov, iné nenávratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov, nenávratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov, finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov a napokon iné návratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov.

Spočítaním všetkých disponibilných zdrojov príjmu sme vypočítali celkový priemerný mesačný príjem. Ten u externých študentov predstavuje sumu 601,2 EUR za mesiac.¹ Vyššie príjmy pritom majú muži (773,4 EUR) ako ženy (504,1 EUR) ($F(1, 269)=37,365$, $p<0,001$), študenti magisterských študijných programov (617,3 EUR) ako študenti bakalárskych študijných programov (589,3 EUR), študenti študujúci v hlavnom meste (745,8 EUR) ako študenti študujúci v iných mestách (573,5 EUR) ($F(1, 244)=9,344$, $p=0,002$) a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (647,3 EUR) ako študenti bývajúci počas semestra s rodičmi (534,1 EUR) ($F(1, 267)=6,141$, $p=0,014$).

V tabuľkách č. 3, 4, 5 a 6 ďalej uvádzame štruktúru a výšku príjmov externistov podľa pohlavia, študijného programu, lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách a spôsobu bývania počas semestra.

Tabuľka č. 3 Štruktúra príjmov externých študentov VŠ podľa pohlavia (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Muži	Ženy
Príjem z vlastnej súčasnej platenej práce	692,9	371,4
Finančné prostriedky od rodičov/partnera	32,0	54,9
Príjem z vlastnej predchádzajúcej platenej práce	22,9	26,5
Iné finančné prostriedky z verejných zdrojov	6,7	22,6
Návratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	8,8	15,0
Iné nenávratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	0,6	9,6
Nenávratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	9,4	3,9
Finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov	0,0	0,2
Iné návratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	0,0	0,0
Spolu	773,4	504,1

¹ Táto čiastka neobsahuje položky merajúce výdavky na živobytie a štúdium hradené študentom inými osobami.

V tabuľke č. 3 môžeme vidieť, že muži majú v porovnaní so ženami podstatne vyššie zárobky v súčasnom zamestnaní ($F(1, 269)=50,003, p<0,001$), zatiaľ čo ženy majú zase k dispozícii viac finančných prostriedkov od rodičov/partnera ($F(1, 269)=3,968, p=0,047$) a taktiež vyššie príjmy z predchádzajúcej platenej práce ako muži.

Tabuľka č. 4 Štruktúra príjmov externých študentov VŠ podľa študijného programu (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Bakalári	Magistri
Príjem z vlastnej súčasnej platenej práce	477,4	500,7
Finančné prostriedky od rodičov/partnera	53,8	37,0
Príjem z vlastnej predchádzajúcej platenej práce	13,9	40,6
Iné finančné prostriedky z verejných zdrojov	18,8	14,3
Návratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	15,0	9,7
Iné nenávratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	6,5	6,2
Nenávratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	3,8	8,8
Finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov	0,2	0,0
Iné návratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	0,0	0,0
Spolu	589,3	617,3

Z tabuľky č. 4 vyplýva, že študenti magisterských študijných programov majú v porovnaní so študentmi bakalárskych študijných programov o niečo vyššie zárobky v súčasnom zamestnaní a takisto príjmy z predchádzajúcej platenej práce ($F(1, 269)=3,983, p=0,047$), kým študenti bakalárskych študijných programov majú zase k dispozícii vyšší obnos finančných prostriedkov od rodičov/partnera ako študenti magisterských študijných programov.

Tabuľka č. 5 Štruktúra príjmov externých študentov VŠ podľa lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hlavné mesto	Iné mestá
Príjem z vlastnej súčasnej platenej práce	657,9	453,2
Finančné prostriedky od rodičov/partnera	28,4	47,6
Príjem z vlastnej predchádzajúcej platenej práce	17,9	29,6
Iné finančné prostriedky z verejných zdrojov	22,2	16,3
Návratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	2,0	17,7
Iné nenávratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	13,1	1,7
Nenávratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	4,2	7,2
Finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov	0,0	0,2
Iné návratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	0,0	0,0
Spolu	745,8	573,5

V tabuľke č. 5 môžeme vidieť, že študenti študujúci v Bratislave majú v porovnaní so študentmi študujúcimi v iných mestách oveľa vyššie zárobky v súčasnom zamestnaní ($F(1, 244)=11,820$, $p=0,001$), zatiaľ čo študenti študujúci v iných mestách majú k dispozícii viac finančných prostriedkov od rodičov/partnera a taktiež vyššie príjmy z predchádzajúcej platenej práce ako študenti študujúci v Bratislave.

Tabuľka č. 6 Štruktúra príjmov externých študentov VŠ podľa spôsobu bývania počas semestra (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Bývajúci s rodičmi	Nebývajúci s rodičmi
Príjem z vlastnej súčasnej platenej práce	430,8	524,7
Finančné prostriedky od rodičov/partnera	40,7	51,3
Príjem z vlastnej predchádzajúcej platenej práce	30,6	21,8
Iné finančné prostriedky z verejných zdrojov	18,4	16,0
Návratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	7,8	16,3
Iné nenávratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	18,4	16,0
Nenávratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	2,6	8,2
Finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov	0,0	0,2
Iné návratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	0,0	0,0
Spolu	534,1	647,3

Napokon z tabuľky č. 6 vyplýva, že študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi majú v porovnaní so študentmi bývajúcimi počas semestra s rodičmi omnoho vyššie príjmy v súčasnom zamestnaní a takisto majú k dispozícii vyšší obnos finančných prostriedkov od rodičov/partnera, kým študenti bývajúci počas semestra s rodičmi majú vyššie príjmy z predchádzajúcej platenej práce ako študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi.

3.5.4 Štruktúra a výška výdavkov

Štruktúra a výška výdavkov sa vo výskume EUROSTUDENT VI. merala dvomi setmi premenných, pričom prvý snímkoval priemerné mesačné výdavky na živobytie a druhý priemerné mesačné výdavky na štúdium. Respondenti boli pritom požiadaní, aby u každej zo sledovaných položiek uviedli, akú sumu peňazí si hradia sami a koľko za nich hradí niekto iný. Výdavky na živobytie zahŕňali výdavky na ubytovanie, stravu, cestovné, komunikáciu, zdravotnícke služby a lieky, starostlivosť o deti, platenie dlhov, voľnočasové aktivity a rozličné iné platby. Výdavky na štúdium obsahovali výdavky na školné, príspevky študentským organizáciám, študijné materiály a rôzne iné poplatky. Prehľad o štruktúre priemerných mesačných výdavkov externých študentov uvádzame tabuľke č. 7.

Tabuľka č. 7 Štruktúra výdavkov externých študentov VŠ (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hradené študentmi	Hradené niekým iným	Spolu
Výdavky na živobytie			
Ubytovanie	117,4	44,0	161,5
Strava	114,4	34,4	148,8
Cestovné	49,4	7,1	56,5
Komunikácia	23,0	4,6	27,6
Zdravotnícke služby a lieky	8,4	1,6	10,0
Starostlivosť o deti	26,2	7,8	34,0
Platenie dlhov	24,3	1,3	25,6
Voľnočasové aktivity	38,1	3,3	41,4
Iné platby	65,1	10,7	75,8
<i>Spolu (výdavky na živobytie)</i>	<i>464,3</i>	<i>114,9</i>	<i>581,2</i>
Výdavky na štúdium			
Školné	83,4	16,2	99,6
Príspevky študentským organizáciám	0,0	0,0	0,0
Študijné materiály	9,2	1,0	10,0
Iné poplatky	2,5	0,0	2,5
<i>Spolu (výdavky na štúdium)</i>	<i>95,1</i>	<i>17,2</i>	<i>112,3</i>
<i>Celkové priemerné mesačné výdavky</i>	<i>561,4</i>	<i>132,1</i>	<i>693,5</i>

Celkové priemerné mesačné výdavky externistov tvoria z 83,8 % výdavky na živobytie a z 16,2 % výdavky na štúdium. V súvislosti s výdavkami na živobytie majú respondenti najvyššie náklady na ubytovanie, stravu a rozličné iné platby, pričom za týmito položkami postupne nasledujú náklady na cestovné, voľnočasové aktivity, starostlivosť o deti, komunikáciu, platenie dlhov a napokon zdravotnícke služby a lieky. V súvislosti s výdavkami na štúdium majú respondenti zase najvyššie náklady na školné, potom na študijné materiály a nakoniec na rôzne iné poplatky. Pokiaľ ide o hradenie výdavkov na živobytie, tak samotní študenti vynakladajú najviac finančných prostriedkov na ubytovanie, stravu a rozličné iné platby (nasledujú cestovné, voľnočasové aktivity, starostlivosť o deti, platenie dlhov, komunikácia a nakoniec zdravotnícke služby a lieky), pričom zhodne v takomto poradí im na výdavky spojené so živobytím prispievajú aj iné osoby (ďalej to sú starostlivosť o deti, cestovné, komunikácia, voľnočasové aktivity, zdravotnícke služby a lieky a napokon platenie dlhov). Čo sa týka hradenia výdavkov na štúdium, tak samotní študenti vynakladajú najvyšší obnos peňazí na školné (nasledujú študijné materiály a rôzne iné poplatky), pričom na túto položku im spomedzi výdavkov spojených so štúdiom najväčšmi prispievajú taktiež iné osoby (ďalej to sú študijné materiály a rôzne iné poplatky).

Celkové priemerné mesačné výdavky externých študentov predstavujú sumu 693,5 EUR. Z tejto čiastky si respondenti sami hradia 81,0 % a iné osoby im prispievajú 19,0 %. Vyššie výdavky majú muži (750,7 EUR) ako ženy (661,6 EUR) ($F(1, 286)=5,991, p=0,015$), študenti magisterských študijných programov (725,0 EUR) ako študenti bakalárskych študijných programov (670,1 EUR), študenti študujúci v Bratislave (750,4 EUR) ako študenti študujúci v iných mestách (680,7 EUR) a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (749,7 EUR) ako študenti bývajúci počas semestra s rodičmi (632,7 EUR) ($F(1, 280)=11,243, p<0,001$).

Tabuľky č. 8, 9, 10 a 11 prezentujú štruktúru výdavkov externistov podľa pohlavia, študijného programu, lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách a spôsobu bývania počas semestra.

Tabuľka č. 8 Štruktúra výdavkov externých študentov VŠ podľa pohlavia (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hradené študentmi		Hradené niekým iným		Spolu	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Výdavky na živobytie						
Ubytovanie	137,7	106,2	29,6	52,0	167,3	158,2
Strava	142,5	98,8	35,6	33,7	178,1	132,5
Cestovné	62,4	42,3	5,6	7,9	67,9	50,2
Komunikácia	27,0	20,7	3,1	5,5	30,1	26,2
Zdravotnícke služby a lieky	5,3	10,1	0,9	1,9	6,2	12,1
Starostlivosť o deti	11,9	34,1	4,1	9,9	16,0	44,0
Platenie dlhov	28,0	22,2	0,0	2,1	28,0	24,3
Voľnočasové aktivity	53,6	29,5	1,1	4,6	54,7	34,1
Iné platby	74,3	59,9	14,7	8,6	88,9	68,5
<i>Spolu (výdavky na živobytie)</i>	<i>542,7</i>	<i>423,8</i>	<i>94,7</i>	<i>126,2</i>	<i>637,4</i>	<i>550,0</i>
Výdavky na štúdium						
Školné	95,0	77,0	5,0	22,4	100,0	99,4
Príspevky študentským organizáciám	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Študijné materiály	10,0	8,7	1,0	0,9	11,0	9,6
Iné poplatky	2,3	2,6	0,0	0,0	2,3	2,6
<i>Spolu (výdavky na štúdium)</i>	<i>107,3</i>	<i>88,3</i>	<i>6,0</i>	<i>23,4</i>	<i>113,4</i>	<i>111,6</i>
<i>Celkové priemerné mesačné výdavky</i>	<i>650,1</i>	<i>512,1</i>	<i>100,7</i>	<i>149,5</i>	<i>750,7</i>	<i>661,6</i>

Muži si sami hradia 86,6 % a ženy 77,4 % z celkových výdavkov. Iné osoby tak na výdavky mužov prispievajú 13,4 % a na výdavky žien 22,6 %. Výdavky mužov predstavujú z 84,9 % výdavky na živobytie a z 15,1 % výdavky na štúdium. U žien je to 83,1 % na živobytie a 16,9 % na štúdium. Muži v porovnaní so ženami pritom vynakladajú viac finančných prostriedkov tak na ubytovanie, stravu ($F(1, 286)=17,278$, $p<0,001$) a rozličné iné platby ($F(1, 286)=5,753$, $p=0,017$), ako i školné. Muži si však sami hradia ubytovanie ($F(1, 286)=4,951$, $p=0,027$), stravu ($F(1, 286)=16,501$, $p<0,001$), rozličné iné platby ($F(1, 286)=4,196$, $p=0,041$) aj školné ($F(1, 286)=4,988$, $p=0,026$) vyššou sumou peňazí ako ženy.

Mužom prispievajú iné osoby vyššou čiastkou peňazí na stravu a rozličné iné platby a ženám na ubytovanie ($F(1, 286)=4,290$, $p=0,039$) a školné ($F(1, 286)=4,988$, $p=0,026$).

Tabuľka č. 9 Štruktúra výdavkov externých študentov VŠ podľa študijného programu (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hradené študentmi		Hradené niekým iným		Spolu	
	Bc.	Mgr.	Bc.	Mgr.	Bc.	Mgr.
Výdavky na živobytie						
Ubytovanie	115,1	120,6	44,4	43,5	159,5	164,1
Strava	119,3	107,9	30,1	40,2	149,4	148,1
Cestovné	45,6	54,6	4,9	10,0	50,6	64,6
Komunikácia	22,0	24,3	4,0	5,4	26,0	29,7
Zdravotnícke služby a lieky	6,5	11,0	1,6	1,5	8,1	12,5
Starostlivosť o deti	28,2	23,4	7,4	8,3	35,7	31,8
Platenie dlhov	27,8	19,5	1,4	1,3	29,2	20,7
Voľnočasové aktivity	36,1	40,8	3,0	3,8	39,1	44,5
Iné platby	62,1	69,1	10,7	10,8	72,8	79,8
<i>Spolu (výdavky na živobytie)</i>	<i>462,8</i>	<i>471,0</i>	<i>107,6</i>	<i>124,8</i>	<i>570,4</i>	<i>595,8</i>
Výdavky na štúdium						
Školné	70,5	100,9	15,7	16,9	86,1	117,9
Príspevky študentským organizáciám	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Študijné materiály	10,7	7,2	0,5	1,6	11,1	8,8
Iné poplatky	2,4	2,6	0,0	0,0	2,4	2,6
<i>Spolu (výdavky na štúdium)</i>	<i>83,5</i>	<i>110,7</i>	<i>16,1</i>	<i>18,6</i>	<i>99,7</i>	<i>129,2</i>
<i>Celkové priemerné mesačné výdavky</i>	<i>546,4</i>	<i>581,7</i>	<i>123,7</i>	<i>143,3</i>	<i>670,1</i>	<i>725,0</i>

Študenti bakalárskych študijných programov si sami hradia 81,5 % a študenti magisterských študijných programov 80,2 % z celkových výdavkov. Iné osoby teda na výdavky študentov bakalárskych študijných programov prispievajú 18,5 % a na výdavky študentov magisterských študijných programov 19,8 %. Výdavky študentov bakalárskych študijných programov tvoria z 85,1 % výdavky na živobytie a z 14,9 % výdavky na štúdium.

U študentov magisterských študijných programov to je 82,2 % na živobytie a 17,8 % na štúdium. Študenti bakalárskych študijných programov vynakladajú viac finančných prostriedkov na stravu a študenti magisterských študijných programov na ubytovanie, rozličné iné platby a školné ($F(1, 286)=20,208, p<0,001$). Študenti bakalárskych študijných programov si vyššou sumou peňazí sami hradia stravu a študenti magisterských študijných programov ubytovanie, rozličné iné platby a školné ($F(1, 286)=15,787, p<0,001$). Študentom bakalárskych študijných programov prispievajú iné osoby vyššou čiastkou na ubytovanie a študentom magisterských študijných programov na stravu, rozličné iné platby a školné.

Tabuľka č. 10 Štruktúra výdavkov externých študentov VŠ podľa lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hradené študentmi		Hradené niekým iným		Spolu	
	BA	Iné mestá	BA	Iné mestá	BA	Iné mestá
Výdavky na živobytie						
Ubytovanie	122,8	121,1	56,0	40,1	178,8	161,2
Strava	133,9	111,3	19,2	37,6	153,1	148,9
Cestovné	49,1	52,0	6,7	7,7	55,8	59,7
Komunikácia	25,6	22,0	3,0	4,8	28,6	26,8
Zdravotnícke služby a lieky	7,0	7,8	0,7	1,8	7,7	9,6
Starostlivosť o deti	25,8	25,1	6,5	6,6	32,3	31,8
Platenie dlhov	49,6	20,0	0,0	1,9	49,6	21,9
Voľnočasové aktivity	49,6	32,1	4,0	2,2	53,7	34,4
Iné platby	69,4	61,1	5,5	12,4	74,9	73,4
<i>Spolu (výdavky na živobytie)</i>	<i>532,8</i>	<i>452,5</i>	<i>101,7</i>	<i>115,2</i>	<i>634,5</i>	<i>567,8</i>
Výdavky na štúdium						
Školné	101,0	82,7	3,7	17,0	104,7	99,8
Príspevky študentským organizáciám	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Študijné materiály	10,1	9,4	0,1	1,4	10,2	10,7
Iné poplatky	1,0	2,5	0,0	0,0	1,0	2,5
<i>Spolu (výdavky na štúdium)</i>	<i>112,1</i>	<i>94,6</i>	<i>3,8</i>	<i>18,4</i>	<i>115,9</i>	<i>113,0</i>
<i>Celkové priemerné mesačné výdavky</i>	<i>644,9</i>	<i>547,1</i>	<i>105,5</i>	<i>133,6</i>	<i>750,4</i>	<i>680,7</i>

Študenti študujúci v Bratislave si sami hradia 85,9 % a študenti študujúci v iných mestách 80,4 % z celkových výdavkov. Iné osoby tak na výdavky študentov študujúcich v Bratislave prispievajú 14,1 % a na výdavky študentov študujúcich v iných mestách 19,6 %. Výdavky študentov študujúcich v Bratislave predstavujú z 84,6 % výdavky na živobytie a z 15,4 % výdavky na štúdium. U študentov študujúcich v iných mestách je to 83,4 % na živobytie a 16,6 % na štúdium. Študenti študujúci v Bratislave v porovnaní so študentmi študujúcimi v iných mestách pritom vynakladajú viac finančných prostriedkov tak na ubytovanie, stravu a rozličné iné platby, ako i školné. Študenti študujúci v Bratislave si ale sami hradia ubytovanie, stravu, rozličné iné platby aj školné vyššou sumou peňazí ako študenti študujúci v iných mestách. Študentom študujúcim v hlavnom meste prispievajú iné osoby vyššou čiastkou peňazí na ubytovanie a študentom študujúcich v iných mestách na stravu ($F(1, 256)=4,271, p=0,040$), rozličné iné platby a školné ($F(1, 256)=5,814, p=0,017$).

Tabuľka č. 11 Štruktúra výdavkov externých študentov VŠ podľa spôsobu bývania počas semestra (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hradené študentmi		Hradené niekým iným		Spolu	
	R	N	R	N	R	N
Výdavky na živobytie						
Ubytovanie	61,8	161,4	63,2	31,7	125,0	193,2
Strava	74,9	146,7	54,3	21,3	129,2	168,0
Cestovné	51,9	48,6	8,1	6,6	60,1	55,2
Komunikácia	19,4	25,6	7,1	3,0	26,5	28,6
Zdravotnícke služby a lieky	7,8	8,5	2,6	0,9	10,4	9,4
Starostlivosť o deti	13,3	36,3	3,6	11,1	16,9	47,4
Platenie dlhov	19,4	28,6	1,9	1,0	21,3	29,6
Voľnočasové aktivity	43,0	35,1	2,8	3,8	45,8	38,9
Iné platby	67,6	61,8	13,5	9,2	81,0	71,0
<i>Spolu (výdavky na živobytie)</i>	<i>359,1</i>	<i>552,7</i>	<i>157,0</i>	<i>88,6</i>	<i>516,1</i>	<i>641,3</i>
Výdavky na štúdium						
Školné	81,4	83,2	22,6	12,2	104,0	95,4
Príspevky študentským organizáciám	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Študijné materiály	7,3	10,7	1,8	0,4	9,1	11,2
Iné poplatky	3,4	1,9	0,0	0,0	3,4	1,9
<i>Spolu (výdavky na štúdium)</i>	<i>92,2</i>	<i>95,8</i>	<i>24,4</i>	<i>12,6</i>	<i>116,5</i>	<i>108,4</i>
Celkové priemerné mesačné výdavky	451,3	648,5	181,4	101,2	632,7	749,7

* R = študenti bývajúci počas semestra s rodičmi a N = študenti nebývajúci s rodičmi

Študenti bývajúci počas semestra s rodičmi si sami hradia 71,3 % a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi 86,5 % z celkových výdavkov. Iné osoby teda na výdavky študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi prispievajú 28,7 % a na výdavky študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi 13,5 %. Výdavky študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi tvoria z 81,6 % výdavky na živobytie a z 18,4 % výdavky na štúdium. U študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi to je 85,5 % na živobytie a 14,5 % na štúdium. Študenti bývajúci počas semestra s rodičmi vynakladajú viac finančných prostriedkov na rozličné iné výdavky a školné a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi na ubytovanie ($F(1, 280)=24,057, p<0,001$) a stravu ($F(1, 280)=13,346, p<0,001$). Študenti bývajúci počas semestra s rodičmi si vyššou sumou peňazí sami hradia rozličné iné výdavky a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi ubytovanie ($F(1, 280)=61,624, p<0,001$), stravu ($F(1, 280)=52,910, p<0,001$) a školné. Študentom bývajúcim počas semestra s rodičmi prispievajú iné osoby vyššou čiastkou peňazí tak na ubytovanie ($F(1, 280)=8,837, p=0,003$), stravu ($F(1, 280)=22,019, p<0,001$), rozličné iné platby, ako i školné ($F(1, 280)=4,843, p=0,029$).

3.6 Medzinárodná mobilita

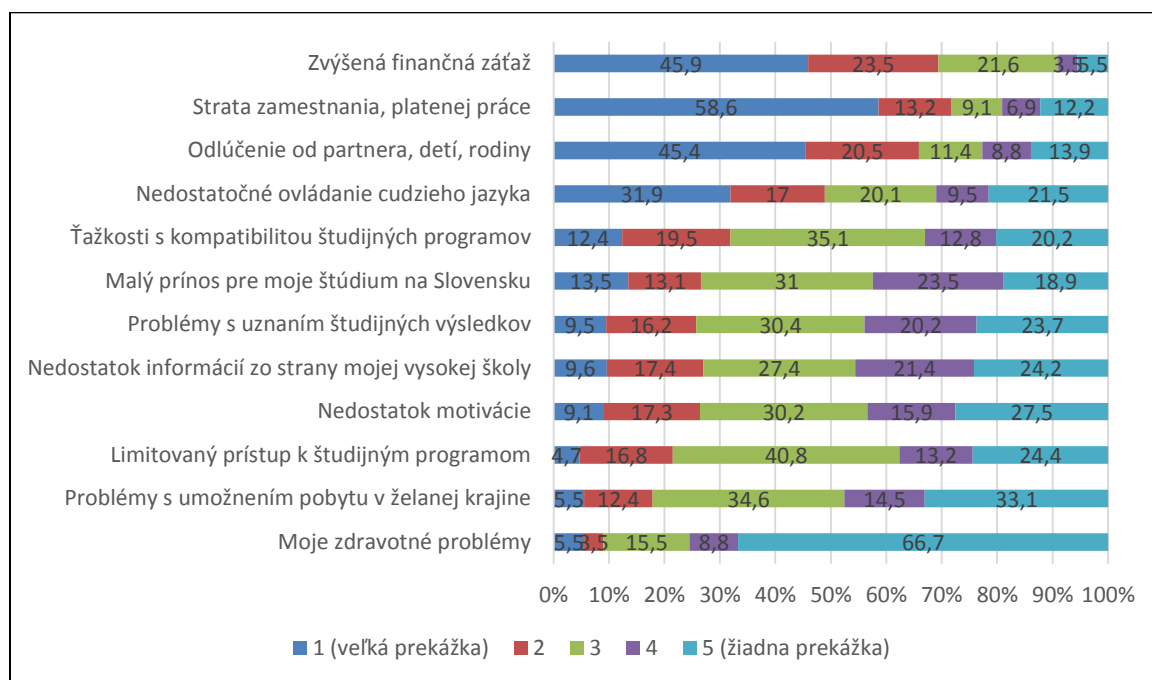
Ďalšou časťou výskumu EUROSTUDENT VI. je medzinárodná mobilita. Tá sa u respondentov zisťovala absolvovaním zahraničného študijného pobytu po dobu trvania minimálne jedného mesiaca, pričom tí, ktorí takýto študijný pobyt už absolvovali, boli ďalej dotazovaní, v ktorej krajine študovali, ako dlho tam študovali, či im na Slovensku uznali kredity získané týmto štúdiom, v rámci ktorého študijného programu bol ich študijný pobyt organizovaný, aké zdroje na jeho financovanie použili a ktorý z nich bol hlavný; tí, ktorí na takomto programe zatiaľ neparticipovali, ale chceli by sa ho zúčastniť, boli zase požiadaní, aby uviedli, či si ho už medzičasom stihli zaobstaráť.

Následne bola všetkým osloveným položená otázka pozostávajúca z 12 dôvodov predstavujúcich rozličné prekážky pre absolvovanie takéhoto študijného pobytu (nedostatočné ovládanie cudzieho jazyka; nedostatok informácií zo strany mojej vysokej školy, odlúčenie od partnera, detí, rodiny; zvýšená finančná záťaž; strata zamestnania, platenej práce; nedostatok motivácie; malý prínos pre štúdium na Slovensku; ťažkosti s kompatibilitou študijných programov; problémy s uznaním študijných výsledkov; problémy s umožnením pobytu v želanej krajine; limitovaný prístup k študijným programom a moje zdravotné problémy). Respondenti boli v tejto súvislosti vyzvaní, aby každý z týchto aspektov posúdili na 5-stupňovej Likertovej škále, kde bod 1 znamenal veľkú prekážku a bod 5 žiadnu prekážku pre účasť na zahraničnom študijnom pobyte.

Vzhľadom na skutočnosť, že zahraničný študijný pobyt po dobu trvania minimálne jedného semestra absolvovalo len 1,8 % (n=6) externých študentov a iba 5,2 % ich naň plánuje ísť (zvyšných 93,0 % oslovených sa na takomto programe nezúčastnilo a ani tak neplánuje urobiť), zameriame našu pozornosť na preskúmanie príčin tejto nízkej miery participácie respondentov na študijných pobytoch v zahraničí. Prepočítaním skóre jednotlivých premenných snímajúcich rôzne dôvody neúčasti na zahraničných študijných pobytoch, sme identifikovali toto ich výsledné poradie:

1. Zvýšená finančná záťaž;
2. Strata zamestnania, platenej práce;
3. Odlúčenie od partnera, detí, rodiny;
4. Nedostatočné ovládanie cudzieho jazyka;
5. Ťažkosti s kompatibilitou študijných programov;
6. Malý prínos pre štúdium na Slovensku;
7. Problémy s uznaním študijných výsledkov;
8. Nedostatok informácií zo strany vysokej školy;
9. Nedostatok motivácie;
10. Limitovaný prístup k študijným programom;
11. Problémy s umožnením pobytu v želanej krajine;
12. Zdravotné problémy (graf č. 22).

Graf č. 22 Hodnotenie rozličných prekážok externými študentmi VŠ pre absolvovanie zahraničného študijného pobytu (v %)

V ďalšom kroku sme respondentov zatriedili do kategórií. Použili sme klasterovú analýzu – *metódu k-priemerov*. Identifikovali sme tri empirické typy. 1. kategória pozostáva zo 43,4 % študentov, ktorí za najväčšie prekážky pre absolvovanie študijného pobytu v zahraničí považujú stratu zamestnania (platenej práce) a zvýšenú finančnú záťaž. Dá sa teda povedať, že títo študenti si účasť na zahraničnom študijnom pobyte spájajú predovšetkým so stratou životných istôt. 2. kategóriu tvorí 28,9 % respondentov, ktorí sa v nastolenom kontexte vyznačujú odmietaním medzinárodnej mobility zo strachu z administratívnych prekážok, ktoré sa s vybavením si zahraničného študijného pobytu spájajú. Títo študenti považujú za limitovaný (problematický) samotný prístup k mobility programom, o zahraničných pobytoch majú nedostatok informácií zo strany vysokej školy, na ktorej študujú, predpokladajú, že absolvovanie takéhoto pobytu by znamenalo len malý prínos pre ich štúdium na Slovensku, takisto sa boja možných ťažkostí súvisiacich s kompatibilitou študijných programov, ako i problémov s uznaním študijných výsledkov dosiahnutých v zahraničí či vôbec s umožnením zahraničného pobytu v ním želanej hostiteľskej krajine (udelenie víz, povolenie pobytu), no taktiež im chýba pre takúto aktivitu motivácia a ani neovládajú cudzie jazyky. Napokon v 3. kategórii je sústredených 27,6 % študentov, pre ktorých by zúčastnenie sa na zahraničnom študijnom pobyte znamenalo najmä odlúčenie od partnera, detí a rodiny.

Následne sme takto skonštruovanú empirickú typológiu externých študentov triedili podľa indikátorov pohlavia, študijného programu, lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách a spôsobu bývania počas semestra. Signifikantný vzťah sme pritom zaznamenali s pohlavím (Cramer $V=0,245$, $p<0,001$) a študijným programom (Cramer $V=0,225$, $p=0,001$). Výsledky prezentujeme prostredníctvom použitia znamienkovej schémy v tabuľkách č. 12 a 13.

Tabuľka č. 12 Znamienková schéma spätosti empirickej typológie externých študentov VŠ na základe hodnotenia rozličných prekážok pre absolvovanie zahraničného študijného pobytu a pohlavia

Empirická typológia	Muži	Ženy
Typ 1	+++	---
Typ 2	---	+++
Typ 3	o	o

Ako vidno, v skonštruovanej empirickej typológii existujú rozdiely medzi mužmi a ženami v 1. a 2. type v tom zmysle, že v prvej kategórii je koncentrovaných veľa mužov (58,4 %) a málo žien (35,4 %), zatiaľ čo v druhej kategórii je sústredených málo mužov (15,8 %) a veľa žien (36,0 %). To znamená, že kým muži považujú za hlavnú prekážku vo vzťahu k absolvovaniu zahraničného študijného programu predovšetkým stratu životných istôt, tak ženy si túto bariéru spájajú najmä s administratívnymi prekážkami.

Tabuľka č. 13 Znamienková schéma spätosti empirickej typológie externých študentov VŠ na základe hodnotenia rozličných prekážok pre absolvovanie zahraničného študijného pobytu a študijného programu

Empirická typológia	Bakalári	Magistri
Typ 1	---	+++
Typ 2	+	-
Typ 3	o	o

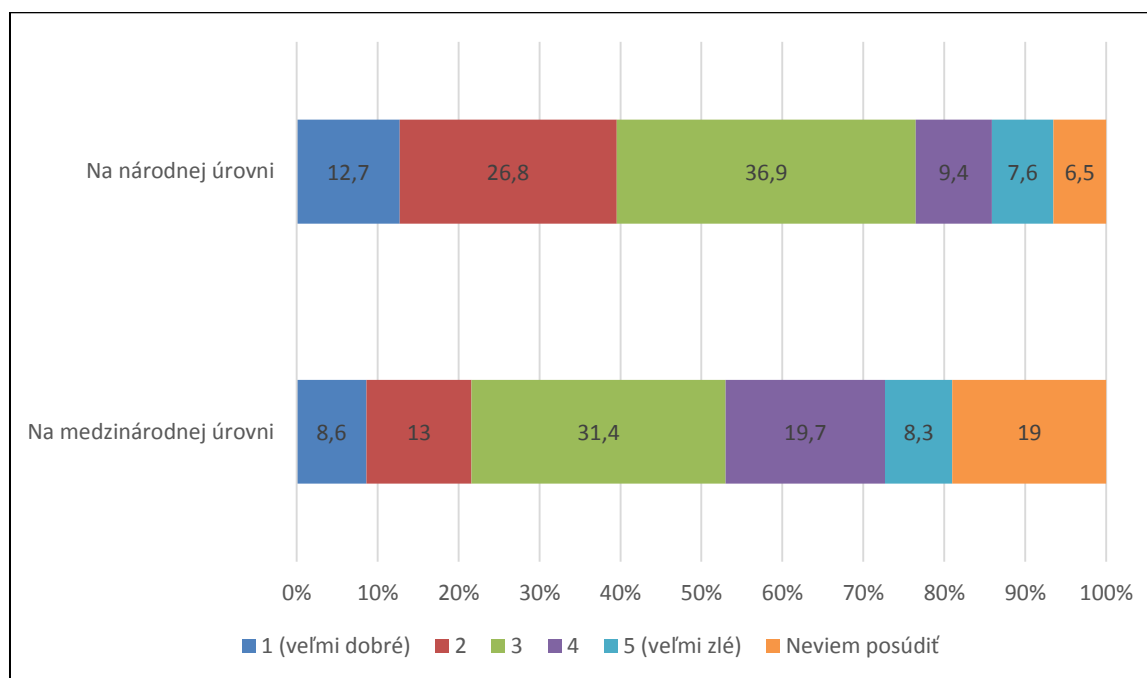
Môžeme vidieť, že vo vytvorenej empirickej typológii zase existujú rozdiely medzi študentmi bakalárskych študijných programov a študentmi magisterských študijných programov v 1. a 2. type, pričom platí, že v prvej kategórii je koncentrovaných veľa magistrov (56,6 %) a málo bakalárov (33,9 %), zatiaľ čo v druhej kategórii je sústredených viac bakalárov (33,9 %) a menej magistrov (22,1 %). Inými slovami, kým študenti magisterských študijných programov považujú za kľúčovú prekážku v súvislosti s absolvovaním zahraničného študijného programu predovšetkým stratu životných istôt, tak študenti bakalárskych študijných programov si túto bariéru spájajú najmä s administratívnymi problémami.

3.7 Pripravenosť na trh práce a plány do budúcnosti

Poslednou sekciou výskumu EUROSTUDENT VI. je pripravenosť študentov na trh práce a ich plány do budúcnosti. V nastolenom kontexte tak respondenti odpovedali na otázky, ako hodnotia svoje šance pre uplatnenie sa na národnom a medzinárodnom trhu práce vzhľadom na vedomosti a zručnosti získané štúdiom na vysokej škole, koľko jazykov veľmi dobre ovládajú slovom a písmom, či po ukončení súčasného študijného programu plánujú pokračovať vo vzdelávaní na vysokej škole a ak áno, tak v ktorej krajine.

Distribúcia dát z premenných týkajúcich sa hodnotení šancí pre uplatnenie sa na trhu práce vzhľadom na kompetencie nadobudnuté v systéme vysokoškolského vzdelávania indikuje, že takmer 2/5 respondentov považujú svoje šance pre uplatnenie sa na národnom trhu práce za dobré, o niečo viac ako 1/3 za priemerné a necelá 1/5 za zlé, zatiaľ čo možnosti pre uplatnenie sa na medzinárodnom trhu práce považuje o niečo viac ako 1/5 oslovených za dobré, približne 1/3 za priemerné a o niečo viac ako 1/4 za zlé. Za pozornosť taktiež stojí fakt, že zhruba 1/5 respondentov nedokázala svoje schopnosti uplatniť sa na medzinárodnom trhu práce zhodnotiť (graf č. 23). Vzhľadom na túto skutočnosť možno konštatovať, že externí študenti sa cítia byť o niečo lepšie pripravení na trh práce na národnej úrovni ako na medzinárodnej úrovni.

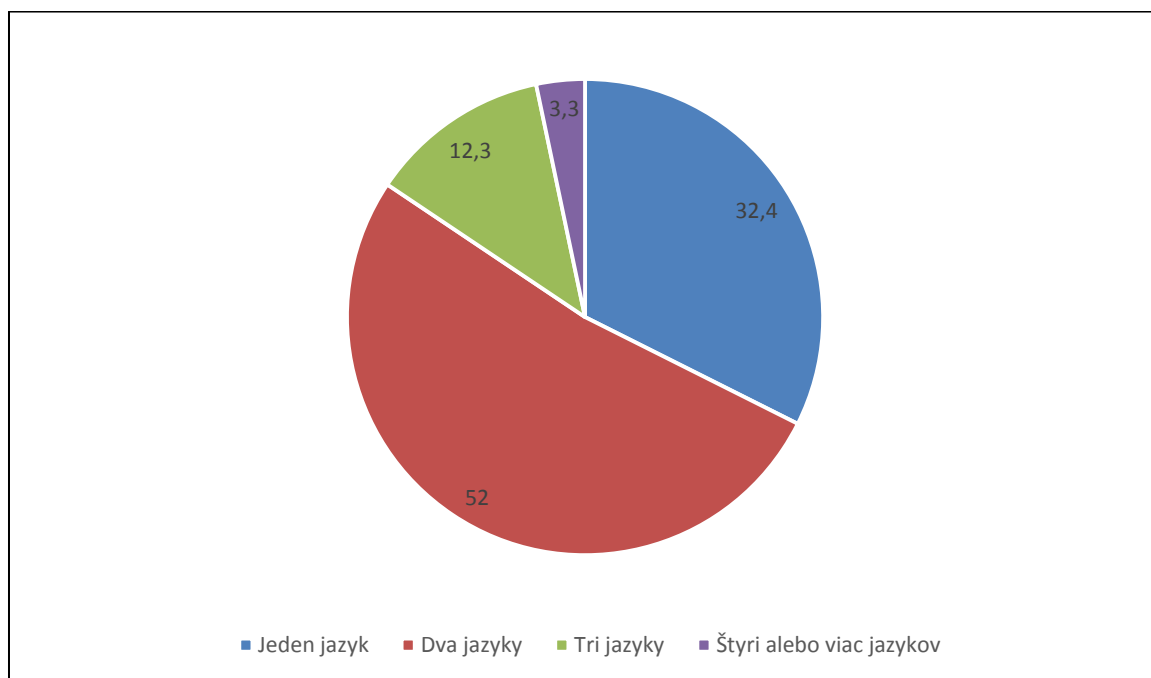
Graf č. 23 Hodnotenie šancí externými študentmi VŠ pre uplatnenie sa na národnom a medzinárodnom trhu práce vzhľadom na kompetencie nadobudnuté v rámci štúdia (v %)

Vykonané druhostupňové triedenia dát ukazujú, že svoje šance uplatniť sa na trhu práce na národnej úrovni lepšie hodnotia študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi ako študenti bývajúci počas semestra s rodičmi (Cramer $V=0,253$, $p=0,001$).

S lepšími či horšími možnosťami uplatniteľnosti na trhu práce čoraz bezprostrednejšie súvisí počet veľmi dobre ovládaných jazykov. Zistili sme, že takmer 1/3 externistov veľmi dobre ovláda jeden (materinský) jazyk, o niečo viac ako 1/2 dva jazyky, o niečo viac ako 1/10 tri jazyky a zvyšní respondenti (3,3 %) štyri alebo viac jazykov (graf č. 24).

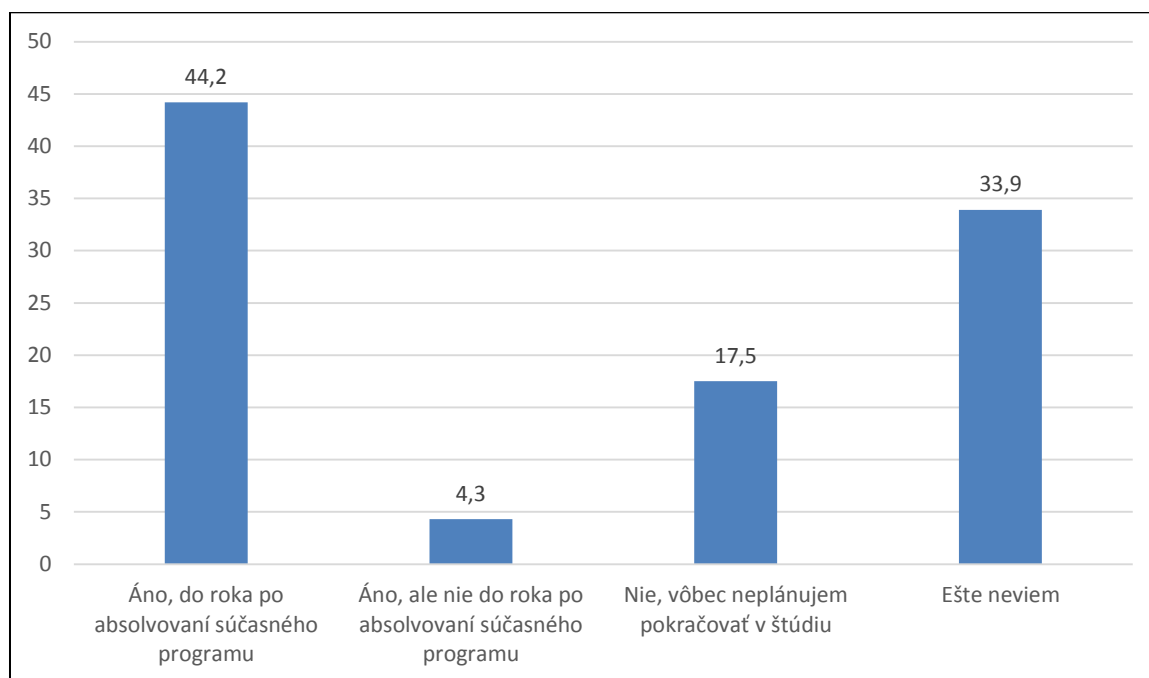
Graf č. 24 Počet jazykov, ktoré externí študenti VŠ veľmi dobre ovládajú slovom a písmom (v %)

V tejto súvislosti sme takisto zistili, že viac jazykov veľmi dobre ovláda viac študentov študujúcich v hlavnom meste ako študentov študujúcich v iných mestách (Cramer $V=0,174$, $p=0,036$).

Pokiaľ ide o plány pre pokračovanie vo vzdelávaní na vysokej škole, tak o niečo viac ako 2/5 externých študentov plánujú vo vysokoškolskom štúdiu pokračovať ihneď do roka po absolvovaní súčasného študijného programu, o niečo viac ako 1/3 ešte nevie ako sa rozhodne, približne 1/5 vo vysokoškolskom štúdiu pokračovať neplánuje a zvyšní respondenti (4,3 %) v ňom pokračovať plánujú, no neskôr ako za rok (graf č. 25).

Graf č. 25 Plány externých študentov VŠ pre pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu po ukončení aktuálneho študijného programu (v %)

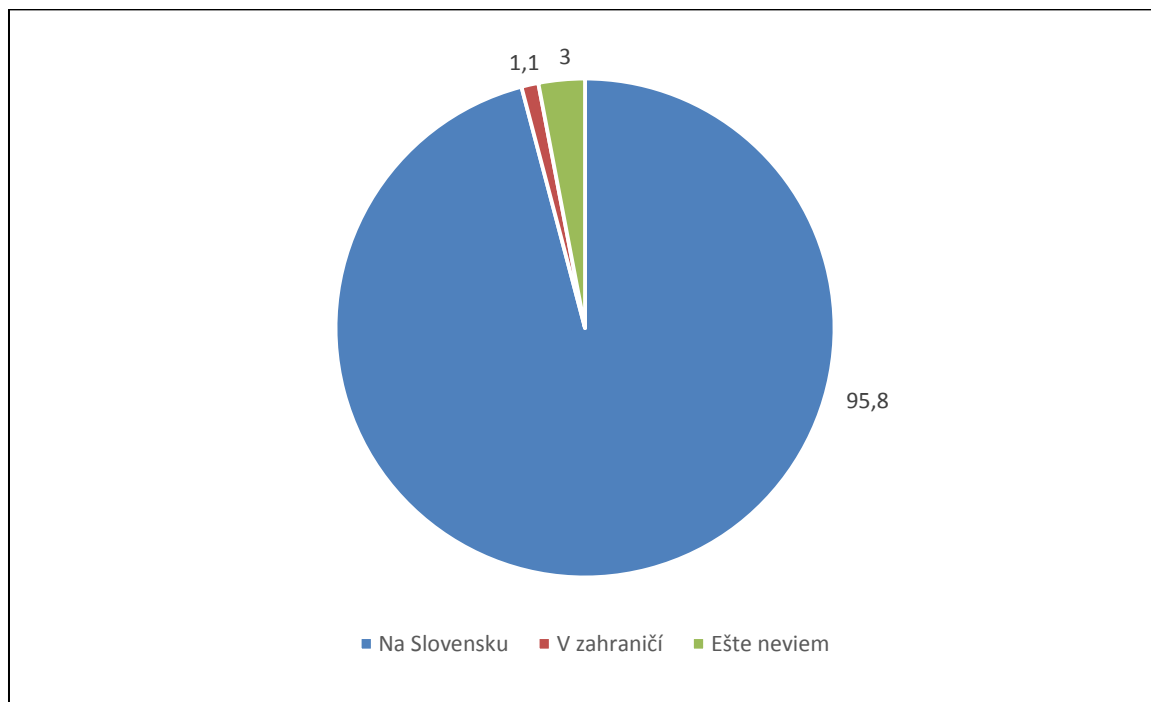

Pokračovať v štúdiu na vysokej škole po absolvovaní súčasného študijného programu (bez ohľadu na to, či za rok alebo neskôr) zamýšľa viac mužov (51,3 %) ako žien (47,1 %), kým viac žien (20,3 %) ako mužov (12,2 %) pokračovať vo vzdelávaní na vysokej škole neplánuje. Nerozhodný postoj k tejto otázke vyjadril vyšší podiel mužov (36,5 %) ako žien (32,5 %) (Cramer $V=0,170$, $p=0,024$). Samozrejme, pre pokračovanie v štúdiu na vysokej škole je rozhodnutých podstatne viac študentov bakalárskych študijných programov (74,0 %) ako študentov magisterských študijných programov (11,8 %).

Odmietavé a rovnako tak nerozhodné stanovisko k predmetnej problematike deklarovalo viac študentov magisterských študijných programov (35,6 % a 52,6 %) ako študentov bakalárskych študijných programov (5,2 % a 20,8 %) (Cramer $V=0,636$, $p<0,001$). V úmysle pokračovať v štúdiu na vysokej škole po absolvovaní súčasného študijného programu má taktiež viac študujúcich v Bratislave (59,7 %) ako študentov študujúcich v iných mestách (45,6 %). Naopak, odmietavý i nerozhodný postoj k tejto otázke vyjadrilo viac študentov študujúcich v iných mestách (18,6 % a 35,8 %) ako študentov študujúcich v Bratislave (17,7 % a 22,6 %) (Cramer $V=0,182$, $p=0,023$).

Čo sa týka preferovanej krajiny pre pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu po ukončení aktuálneho študijného programu, tak až 95,8 % externistov má záujem pokračovať v systéme vysokoškolského vzdelávania na niektorej z univerzít na Slovensku a 1,1 % v zahraničí. Nerozhodnuté sú zvyšné 3 % respondentov (graf č. 26).

Graf č. 26 Preferovaná krajina denných študentov VŠ pre pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu po ukončení aktuálneho študijného programu (v %)

4. Záver

Záverečná časť tejto výskumnej správy je napokon venovaná zhrnutiu hlavných zistení, ku ktorým sme v rámci predmetných tematických okruhov výskumu EUROSTUDENT VI. dospeli.

Sociálny status rodičov

Najvyšší podiel rodičov (zákonných zástupcov) externých študentov má ukončené stredoškolské vzdelanie s maturitou (o niečo viac ako 2/5 matiek a takmer 1/3 otcov), nasleduje učňovské alebo stredoškolské vzdelanie bez maturity (necelá 1/5 matiek a zhruba 1/3 otcov) a vysokoškolské vzdelanie II. stupňa (približne 1/5 matiek aj otcov). O niečo viac ako 3/5 externistov považujú finančnú situáciu vo svojej domácnosti v porovnaní s príjmami v iných rodinách za priemernú, o niečo viac ako 1/4 za zlú a o niečo viac ako 1/10 za dobrú.

Situácia študentov pred nástupom na vysokú školu

Takmer 1/2 externých študentov nastúpila do systému vysokoškolského vzdelávania viac ako dva roky po ukončení štúdia na strednej škole, o niečo viac ako 2/5 tak urobili menej ako rok po skončení strednej školy a necelá 1/10 viac ako rok, ale menej ako dva roky po skončení štúdia na strednej škole. Pre externistov sú charakteristické pomerne bohaté pracovné skúsenosti, keď ešte pred nástupom na vysokú školu ich o niečo viac ako 1/2 pracovala bez prerušenia najmenej 1 rok a najmenej 20 hodín týždenne, zhruba 1/5 pracovala menej ako 1 rok a takmer 1/10 pracovala bez prerušenia menej ako 1 rok alebo menej ako 20 hodín týždenne. Za pozornosť takisto stojí, že len 3,6 % respondentov malo doposiaľ prerušené štúdium po dobu najmenej dvoch po sebe nasledujúcich semestrov.

Študijné podmienky

Externí študenti sú vo všeobecnosti spokojní so svojimi študijnými podmienkami. Najspokojnejší sú pritom s kvalitou výučby, ďalej s organizáciou štúdia a rozvrhom hodín a napokon so študijnými podmienkami z hľadiska vybavenia knižnicou, počítačmi, budovami a učebňami. Z aspektov technického vybavenia školy vyjadrili externisti najväčšiu spokojnosť s bežnými učebňami, nasledujú počítače a internet, knižnica, učebne a laboratórne pomôcky a nakoniec laboratória a špecializované učebne.

Vzťah k vzdelávaniu

Externí študenti majú celkovo pozitívny vzťah k svojmu vzdelávaniu, keď väčšina by ich odporúčala svoj súčasný [hlavný] študijný program iným. V bežnom týždni (v čase od pondelka do nedele) počas semestra pritom externisti trávajú na vyučovaní (na prednáškach, seminároch, v laboratóriách či písaní testov) spolu priemerne 10,8 hodiny (1,5 hodiny denne) a osobnému štúdiu (čítaniu, učeníu sa, písaniu prác alebo príprave na vyučovanie) sa počas tohto obdobia venujú spolu priemerne 13,3 hodiny (1,9 hodiny denne). Na vyučovaní respondenti trávajú najviac času v sobotu (priemerne 5,3 hodiny) a osobnému štúdiu sa najdlhšie venujú v nedeľu (priemerne 2,6 hodiny). Vzhľadom na tieto skutočnosti tak možno konštatovať, že externí študenti sa vzdelávajú predovšetkým ku koncu týždňa. Celkovo sa externisti činnostiam súvisiacich so vzdelávaním venujú priemerne 24,1 hodiny, čo predstavuje približne 3,4 hodiny denne. V neposlednom rade sa preukázalo, že respondenti by privítali viac času na osobné štúdium ako na výučbu.

Spôsoby bývania

Takmer 1/2 externých študentov býva počas semestra s partnerom/partnerkou a/alebo dieťaťom/deťmi, necelé 2/5 s rodičmi a približne 1/10 sama. Len málo externistov žije s inou osobou/inými osobami a najmenej ich býva v študentských internátoch.

Zamestnanie

Pre 4/5 externých študentov je typické, že sú v prvom rade pracujúci a popritom študujú. Túto skutočnosť potvrdzuje taktiež fakt, že o niečo viac ako 4/5 ich pracujú počas celého semestra, pričom v bežnom týždni počas tohto obdobia strávia v práci priemerne 41,5 hodiny týždenne a hlavným dôvodom, že vykonávajú platenú prácu, je získanie finančných prostriedkov na živobytie. Väčšina externistov je s množstvom času, ktorý aktuálne trávajú v práci, spokojná. Zaujímavé pritom je, že iba o niečo viac ako 2/5 respondentov pracujú v oblasti, ktorá súvisí s obsahom nimi študovaných kurzov. Väčšina oslovených takisto uviedla, že v súčasnosti nepocit'uje finančné problémy.

Štruktúra a výška príjmov

Celkový priemerný mesačný príjem externých študentov predstavuje sumu 601,2 EUR a jeho hlavnými zložkami sú zárobky v súčasnom zamestnaní, finančné prostriedky od rodičov a/alebo partnera a zárobky z predchádzajúcej platenej práce.

Štruktúra a výška výdavkov

Celkové priemerné mesačné výdavky externých študentov predstavujú sumu 693,5 EUR. Z tejto čiastky si externisti sami hradia o niečo viac ako 4/5 a takmer 1/5 im prispievajú iné osoby. Z celkových priemerných mesačných výdavkov respondentov tvoria výdavky na živobytie 83,8 % a výdavky na štúdium 16,2 %. V súvislosti s výdavkami na živobytie majú respondenti najvyššie náklady na ubytovanie, stravu a rozličné iné platby, pričom práve na tieto položky vynakladajú samotní študenti najviac finančných prostriedkov a zároveň im na ne taktiež najväčšmi prispievajú iné osoby. V súvislosti s výdavkami na štúdium majú respondenti najvyššie náklady na školné, pričom na túto položku vynakladajú najviac finančných prostriedkov zase zhodne tak samotní študenti, ako aj iné osoby.

Medzinárodná mobilita

Vzhľadom na skutočnosť, že až 93,0 % externých študentov sa nezúčastnilo na zahraničnom študijnom pobyte a ani tak neplánuje urobiť (skúsenosti s absolvovaním takéhoto programu má len 1,8 % respondentov), možno konštatovať, že pre externistov je charakteristická mimoriadne nízka miera medzinárodnej mobility. Ktoré prekážky považujú externí študenti pre absolvovanie zahraničného študijného pobytu za najzávažnejšie? Preukázalo sa, že o niečo viac ako 2/5 externistov si absolvovane takéhoto programu spája predovšetkým so stratou životných istôt (sú to najmä muži a študenti magisterských študijných programov), o niečo viac ako 1/4 s problémami súvisiacimi s administratívou (ide hlavne o ženy a študentov bakalárskych študijných programov) a o niečo viac ako 1/4 s od odlúčením partnera, rodiny a detí.

Pripravenosť na trh práce a plány do budúcnosti

Externí študenti sa cítia byť o niečo lepšie pripravení na trh práce na národnej úrovni ako na medzinárodnej úrovni. V súvislosti s ovládaním cudzích jazykov sa preukázalo, že takmer 1/3 externistov ovláda jeden jazyk, o niečo viac ako 1/2 dva jazyky, o niečo viac ako 1/10 tri jazyky a 3,3 % štyri alebo viac jazykov. Pokiaľ ide o plány do budúcnosti, tak o niečo viac ako 2/5 respondentov plánujú vo vysokoškolskom štúdiu pokračovať ihneď do roka po absolvovaní súčasného študijného programu, o niečo viac ako 1/3 ešte nevie ako sa rozhodne, približne 1/5 vo vysokoškolskom štúdiu pokračovať neplánuje a zvyšní (4,3 %) v ňom pokračovať plánujú, no neskôr ako za rok.

Čo sa týka preferovanej krajiny pre pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu po ukončení aktuálneho študijného programu, tak až 95,8 % externých študentov má záujem pokračovať v systéme vysokoškolského vzdelávania na niektorej z univerzít na Slovensku a 1,1 % v zahraničí.

Názov výstupu: **Sociálno-ekonomické podmienky života externých študentov vysokých škôl na Slovensku**

Záverečná správa z výskumu EUROSTUDENT VI.

Zodpovedný riešiteľ: Mgr. Roman Kollár, PhD.

Riešiteľský tím: Mgr. František Blanár

Mgr. Martin Vančo (do februára 2017)

RNDr. Margita Kováčová (do júna 2016)

Počet strán: 52

Materiál neprešiel jazykovou úpravou